

TÄÄLLÄ INSPIRAATIO
ON LUONNONVOIMA

IR

IN

P

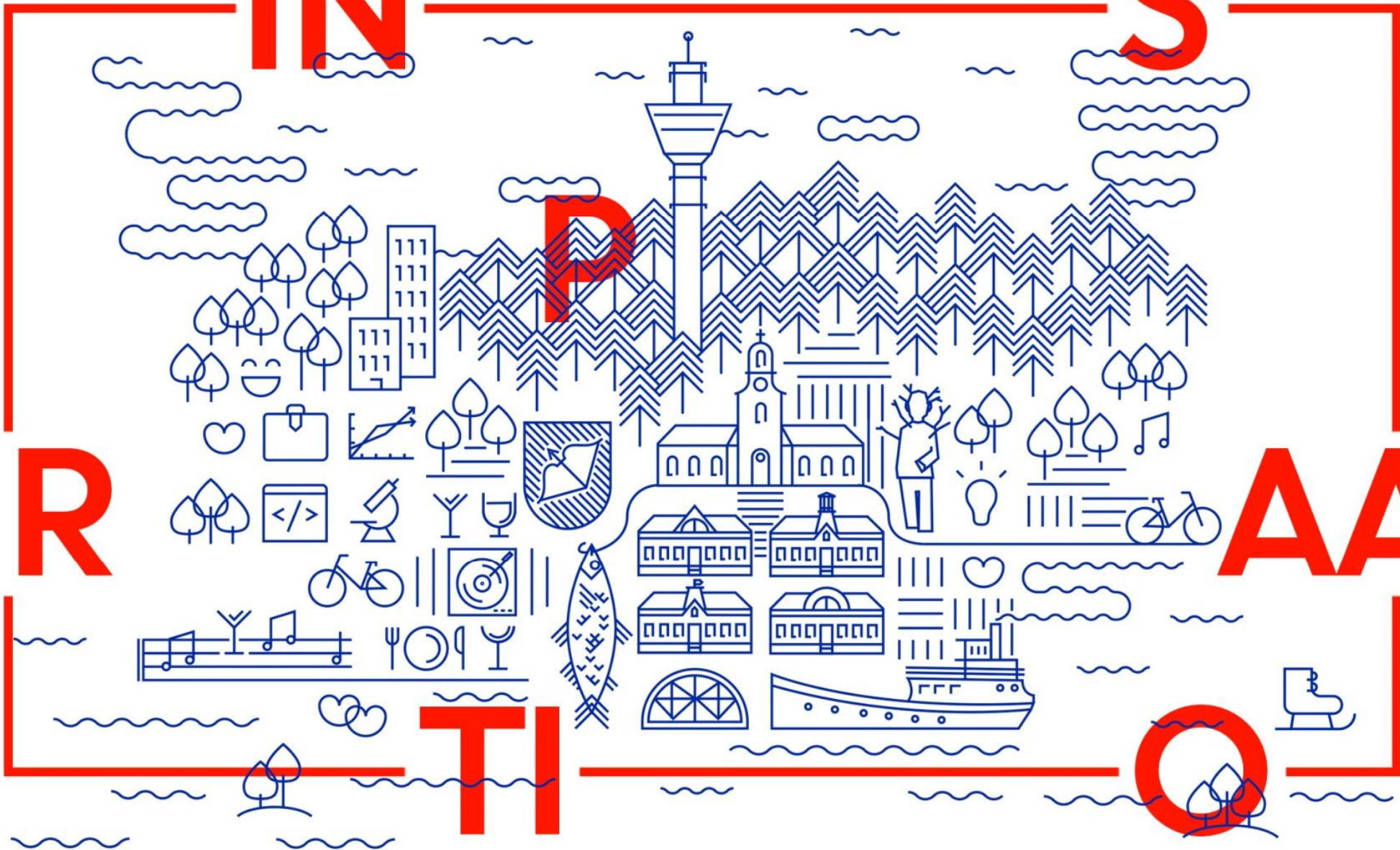
S

KUOPIO

AA

TI

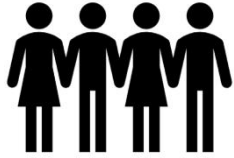
O

KUOPION SEKSUAALITERVEYDEN EDISTÄMISEN SUUNNITELMA 2018-2030

Terveystiedon
opetus

Etsivä nuorisotyö,
Vinkkeli

Terveys.portti

Rikosuhripäivystys
(RIKU)

Tyttöjen Talo

SEKSUAALITERVEYTTÄ EDISTÄVÄT PALVELUT

Neuvolat

Opiskelu-
terveydenhuolto

Savonia AMK

Pääterveysasema

Vamos
Kuopio

Koulutervey-
denhuolto

Viretori

SUUNNITELMAN SISÄLTÖ

- ✓ Tiivistelmä
- ✓ Johdanto
- ✓ Seksuaaliterveyden tilanne Kuopiossa ja valtakunnallisesti
- ✓ Seksuaaliterveyden edistämisen palvelut Kuopiossa
- ✓ Tavoitteet suunnitelmakaudelle
- ✓ Mittarit ja toimenpiteet
- ✓ Seuranta ja arviointi

TIIVISTELMÄ

Seksuaaliterveyden edistämisen suunnitelman tavoitteena on ohjata ja kehittää seksuaaliterveyden edistämistyötä Kuopiossa.

Suunnitelman taustalla ovat kansainväliset ja kansalliset seksuaaliterveyden edistämisen linjaukset, lait ja asetukset, kaupungin strategia ja hyvinvointikertomus.

Suunnitelmassa käsitellään ajantasaista seksuaaliterveyden tilannetta Kuopiossa suhteessa koko maan tilanteeseen, esitellään seksuaaliterveyden edistämisen palveluja Kuopiossa, sekä asetetaan seksuaaliterveyden edistämisen tavoitteet ja toimenpiteet suunnitelmakaudelle. Suunnitelma on laadittu moniammatillisessa seksuaaliterveyden edistämisen työryhmässä, joka seuraa ja arvioi suunnitelman toteutumista vuosittain.

Pääpaino on seksuaaliterveyden edistämisessä eri ikäryhmissä, seksuaaliterveyteen liittyvien asioiden puheeksi ottaminen eri palveluissa, varhainen tukeminen ja ongelmien ennaltaehkäiseminen.

JOHDANTO

SUUNNITELMAN TAUSTA

- Seksuaaliterveyden edistämisen suunnitelma varmistaa seksuaaliterveyttä edistävän toiminnan tavoitteellisuuden ja pitkäjänteisyyden.
- Kuopiossa/Pohjois-Savossa toimii seksuaaliterveyden edistämisen työryhmä
- Suunnitelman laatijat: Kuopion seksuaaliterveyden edistämisen työryhmä, YTM Mari Kinnunen

SUUNNITELMAN TAVOITE

Seksuaaliterveyden edistämisen suunnitelman avulla

- Ø ohjataan
- Ø johdetaan ja
- Ø kehitetään seksuaaliterveyden edistämistyötä Kuopiossa

Seksuaaliterveyden edistämisen suunnitelma tuottaa tietoa kunnan hyvinvointikertomukseen ja tukee hyvinvointitavoitteiden edistämistä seksuaaliterveyden osalta. Hyvinvointikertomus on luettavissa osoitteessa <https://www.kuopio.fi/hyvinvointi>

SUUNNITELMAN SISÄLTÖ

Seksuaaliterveyden edistämisen suunnitelmassa käsitellään

- § seksuaaliterveyden tilannetta Kuopiossa ja valtakunnallisella tasolla
- § Kuopiossa seksuaaliterveyttä edistäviä palveluita
- § suunnitelmakauden tavoitteita
- § mittareita ja toimenpiteitä
- § seurantaa ja arviointia

KESKEISIÄ SEKSUAALI- JA LISÄÄNTYMISTERVEYTEEN VAIKUTTAVIA LAKEJA

- § Asetus raskauden keskeyttämisestä 239/1970
- § Erikoissairaanhoidolaki 1062/1989
- § Kansanterveyslaki 66/1972
- § Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992
- § Laki raskauden keskeyttämisestä 239/1970
- § Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013
- § Rikoslaki 39/1889, luvut 17 ja 20
- § STM:n asetus potilasasiakirjoista 298/2009
- § Tartuntatautilaki 1227/2016
- § Tasa-arvolaki 609/1986
- § Terveystieteiden tutkimuslaki 1326/2010
- § VNA neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011
- § Yhdenvertaisuuslaki 21/1993

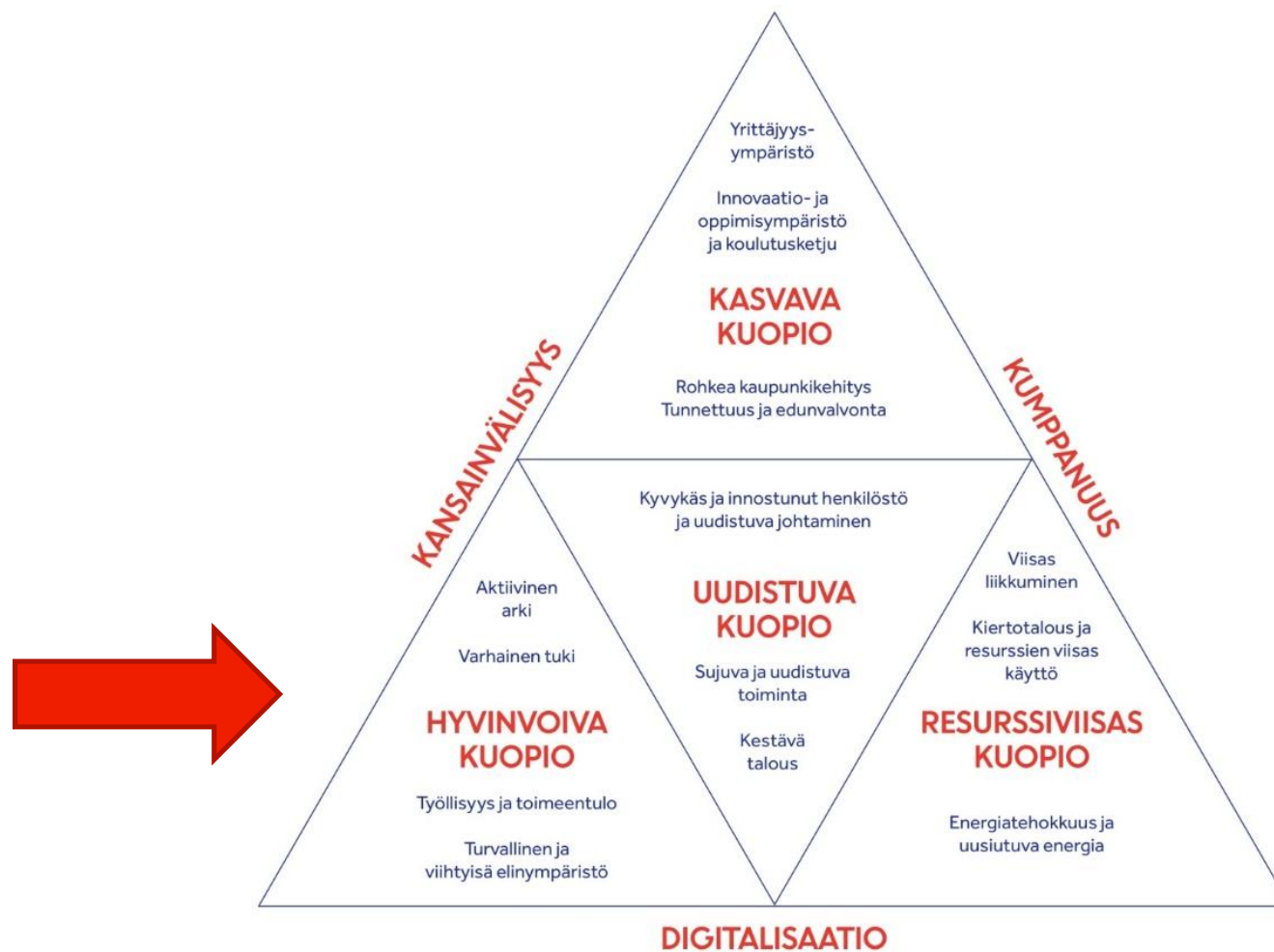
SUUNNITELMAN YHTEYS STRATEGIAAN

Seksuaaliterveyden edistämisen toimintasuunnitelma on sidoksissa Kuopion strategiaan ja hyvinvointikertomukseen. Hyvinvoiva Kuopio on keskeinen osa-alue [Kuopion kaupungin vuoteen 2030 ulottuvassa strategiassa](#). Hyvinvointitavoitteiden mukaisesti päämääränä on siis turvallinen ja viihtyisä ympäristö. Turvallinen ympäristö edellyttää toimivan kaupunkisuunnittelun ohella sosiaalisen ympäristön avoimuutta, turvallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoisuutta.

Seksuaaliterveyden edistämisen toimintasuunnitelma kytkeytyy myös [hyvinvointikertomukseen](#). Hyvinvointikertomuksen yksi painopiste on Turvallinen Kuopio, ja sen tavoitteena on, että seksuaalista häirintää, fyysistä uhkaa ja väkivaltaa ei esiinny. Seksuaaliterveyden edistämisen toimintasuunnitelmassa turvallisuus nousee esiin nimenomaan seksuaalisen häirinnän ja väkivallan yhteydessä.

SUUNNITELMAN YHTEYS STRATEGIAAN

INDIKAATTORIT JA LÄHTEET

Seksuaaliterveyden edistämisen toimintasuunnitelman tietolähteet:

- Ø Crouch, Margaret. 2000. *Thinking About Sexual Harassment: A Guide for the Perplexed*. Oxford: Oxford University Press.
- Ø Ilmonen, Kamomilla & Elina Korhonen. 2015. Seksuaalioikeudet. Helsinki: Nord Print Oy.
- Ø Klemetti, Reija & Eija Raussi-Lehto. 2014. *Edistä, ehkäise ja vaikuta: Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintasuunnitelma 2014-2020*.
- Ø Krug, Etienne, Linda Dahlberg, James Mercy, Anthony Zwi & Rafael Lozano. 2002. "World Report on Violence and Health". *World Health Organization*.
- Ø Kuopion kaupungin tilastot sukupuolitaudeista
- Ø Laadullinen aineisto (kartoitus seksuaaliterveyttä edistävistä palveluista Kuopiossa)
- Ø Positiiviset –www-sivusto. <<https://positiiviset.fi>>.
- Ø Sotkanet (Kouluterveyskysely ja THL)
- Ø U.S. Department of Educationin www-sivusto. <<https://www.ed.gov>>.
- Ø U.S. Equal Employment Opportunity Commissionin www-sivusto. <<https://www.eeoc.gov>>.
- Ø WHO:n www-sivusto. <<https://www.who.int>>.

SEKSUAALITERVEYS

Seksuaali- ja lisääntymisterveys on keskeinen terveyden ja hyvinvoinnin osa-alue. WHO:n määritelmän mukaan seksuaaliterveys on fyysisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila suhteessa seksuaalisuuteen. Se edellyttää positiivista suhtautumista seksuaalisuuteen ja seksuaalisiin suhteisiin sekä mahdollisuutta turvallisiin ja tyydyttäviin seksuaalisiin kokemuksiin, joissa ei ilmene pakottamista, syrjintää tai väkivaltaa. Seksuaaliterveydellä ei siis viitata vain taudin tai toimintahäiriön puuttumiseen. Seksuaaliterveyden kannalta seksuaalioikeuksien kunnioittaminen ja turvaaminen ovat avainasemassa.

Seksuaalisuus on WHO:n mukaan keskeinen osa elämää. Se sisältää

- sukupuolen
- sukupuoli-identiteetin ja sukupuoliroolit
- seksuaalisen suuntautuneisuuden
- erotiikan
- nautinnon/mielihyvän
- läheisyyden
- lisääntymisen

Lähde: "Defining Sexual Health". WHO:n www-sivusto. <<https://who.int>>.

SEKSUAALITERVEYS

- v Seksuaalisuus ilmenee muun muassa
 - v ajatuksissa, mielihaluissa, uskomuksissa, asenteissa ja käyttäytymisessä
- v Seksuaalisuuden vaikuttavat useat tekijät, kuten
 - v biologiset, psykologiset, sosiaaliset, taloudelliset, poliittiset ja kulttuuriset tekijät

Lähde: "Defining Sexual Health". WHO:n www-sivusto. <<https://who.int>>.

SEKSUAALITERVEYS

- ✓ Seksuaalioikeudet käsittävät
 - ✓ Oikeuden omaan seksuaalisuuteen
 - ✓ Oikeuden tietoon seksuaalisuudesta
 - ✓ Oikeuden suojella itseään ja tulla suojelluksi
 - ✓ Oikeuden seksuaaliterveyspalveluihin
 - ✓ Oikeuden tasa-arvoon ja syrjimättömyyteen
 - ✓ Oikeuden yksityisyyteen
 - ✓ Oikeuden vaikuttaa
- ✓ Seksuaalioikeuksien toteutuminen on keskeistä kansalaisten hyvinvoinnin ja sukupuolten välisen tasa-arvon kannalta
- ✓ Seksuaalioikeudet pohjautuvat ihmisoikeuksiin

Lähde: Ilmonen & Korhonen 2015.

SEKSUAALITERVEYS

Lait ja asetukset säätelevät Suomessa seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluita.

Valtakunnallisia seksuaaliterveyden ongelmakohtia ovat Klemettin & Raussi-Lehdon (2014) mukaan:

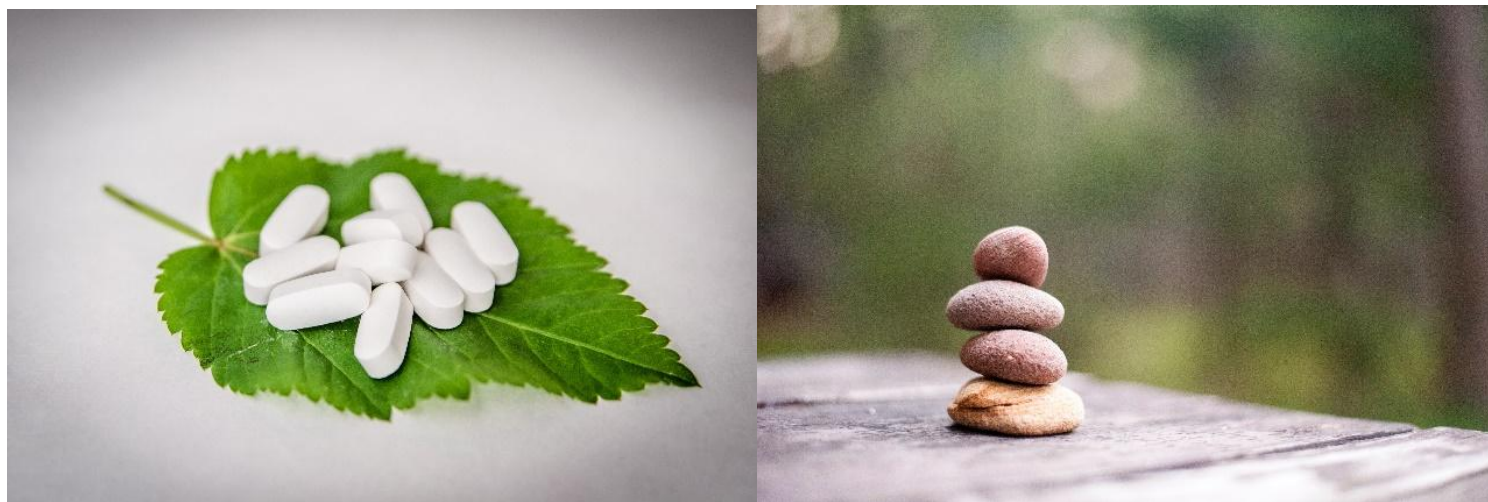
- Ø Nuorten tiedot seksuaaliterveydestä ovat heikentyneet
- Ø Seksuaalinen häirintä ja väkivalta ovat yleisiä nuorten keskuudessa
- Ø Ensisynnyttäjät ovat yhä vanhempia: keski-ikä oli 28,4 vuotta vuonna 2012.
- Ø Vuonna 2012 joka kolmas (35 %) synnyttäjä oli ylipainoinen (BMI yli 25)
- Ø Raskauden aikana tupakoivien määrässä ei ole tapahtunut muutosta 1980-luvun lopusta (osuus edelleen 16 prosenttia)
- Ø Toistuvien klamydiatartuntojen määrä on noussut, tippuritartunnat ovat lisääntyneet etenkin nuorilla naisilla

Linkkejä:

- [Maahanmuuttajien seksuaaliterveys](#)
- [Opasvideo seksuaalisuudesta Suomeen muuttaneille](#)
- [Seksuaalioikeudet](#)

Seksuaaliterveyden tilanne tilastojen valossa sukupuolitaudit

Kuopio ja Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri

KLAMYDIA

- § Klamydiainfektiot ovat yleistyneet Suomessa viime vuosina.
- § Löydökset ovat jakautuneet epätasaisesti sukupuolten kesken, sillä infektioita havaitaan enemmän naisilla kuin miehillä.
- § Klamydiatartuntojen yleistyminen on havaittavissa myös alueellisesti, sillä vuonna 2017 Pohjois-Savossa havaittiin 169 tapausta enemmän kuin vuonna 2013.

Koko maa

	2013	2014	2015	2016
Miehet	202	206	210	219
Naiset	281	279	284	300
Ilmaantu- vuus	242	243	248	260

Ilmaantuvuus: **Klamydiainfektiot / 100 000 asukasta**, Kaikkien tapausten ilmaantuvuus jaettuna 2:lla

Lähde: THL

	2013	2014	2015	2016	2017
PS-shp	408	510	543	569	577
Kuopio	252	306	321	361	350

Klamydiatartunnat (lkm) Pohjois-Savossa

Lähde: Kuopion Pääterveysaseman tartuntatautilastot

TIPPURI

THL:n tilastot osoittavat myös tippurin yleistyneen Suomessa.

- § Tippuritartunnat ovat olleet vuosien 2013 ja 2017 välillä yleisempiä miesten keskuudessa.
 - § vuonna 2016 **miesten keskuudessa todettiin 11,7 tippuri-infektiota** 100 000 asukasta kohti, kun vastaava luku **naisten kohdalla oli 3,5**
 - § Miesten keskuudessa havaittujen tartuntojen määrä on kasvanut viime vuosina (vuonna 2013 infektiota todettiin 7,3 100 000 asukasta kohti, kun taas vuonna 2016 infektiota havaittiin 11,7)
- § Myös Pohjois-Savossa tippuritartuntoja on havaittu aiempaa enemmän vuosina 2016 ja 2017.

Koko maa

	2013	2014	2015	2016
Miehet	7,3	7,8	8,0	11,7
Naiset	2,3	2,8	2,3	3,5
Ilmaantu-vuus	4,9	5,2	5,1	7,6

Tippuri-infektiot / 100 000 asukasta

Lähde: THL

	2013	2014	2015	2016	2017
PS-shp	5	8	2	9	13
Kuopio	3	4	0	6	8

Tippuritartunnat (lkm) Pohjois-Savossa

Lähde: Kuopion Pääterveysaseman
tartuntatautilastot

- § Kuppataartuntoja havaittiin Suomessa vuonna 2016 enemmän kuin vuosina 2013 ja 2014.
- § Kuppainfektioita todetaan enemmän miesten kuin naisten keskuudessa.
 - § Miesten kohdalla havaittuja infektioita oli vuonna 2016 lähes kaksinkertaisesti vuoteen 2013 verrattuna.
 - § Naisten keskuudessa havaittujen infektioiden määrä on säilynyt samalla tasolla.
- § Myös Kuopiossa kuppainfektioita havaittiin vuosina 2014-2017 enemmän kuin vuonna 2013.

	2013	2014	2015	2016
Miehet	3,7	4,8	6,8	6,5
Naiset	2,1	2,7	2,3	1,9
Ilmaantu-vuus	2,9	3,7	4,5	4,2

Kuppainfektiot / 100 000 asukasta

Lähde: THL

	2013	2014	2015	2016	2017
PS-shp	4	7	8	8	8
Kuopio	2	5	5	6	3

Kuppataartunnat (kpl) Pohjois-Savossa

Lähde: Kuopion Pääterveysaseman tartuntatautilastot

HIV

- Havaittujen HIV-tartuntojen määrä on säilynyt valtakunnallisesti samalla tasolla vuosina 2013-2016. Tartuntoja todetaan määrällisesti vähän, mutta niitä havaitaan enemmän miesten keskuudessa.
- Lääkehoito estää hi-viruksen lisääntymisen
- Suomessa on käytössä 20 erilaista hiv-lääkettä, niitä käytetään myös yhdistelminä
- Mikäli hiv-positiivinen käyttää hiv-lääkitystä ja hänen virustasonsa on mittaamattomissa, tällöin hiv ei tartu sukupuoliteitse.

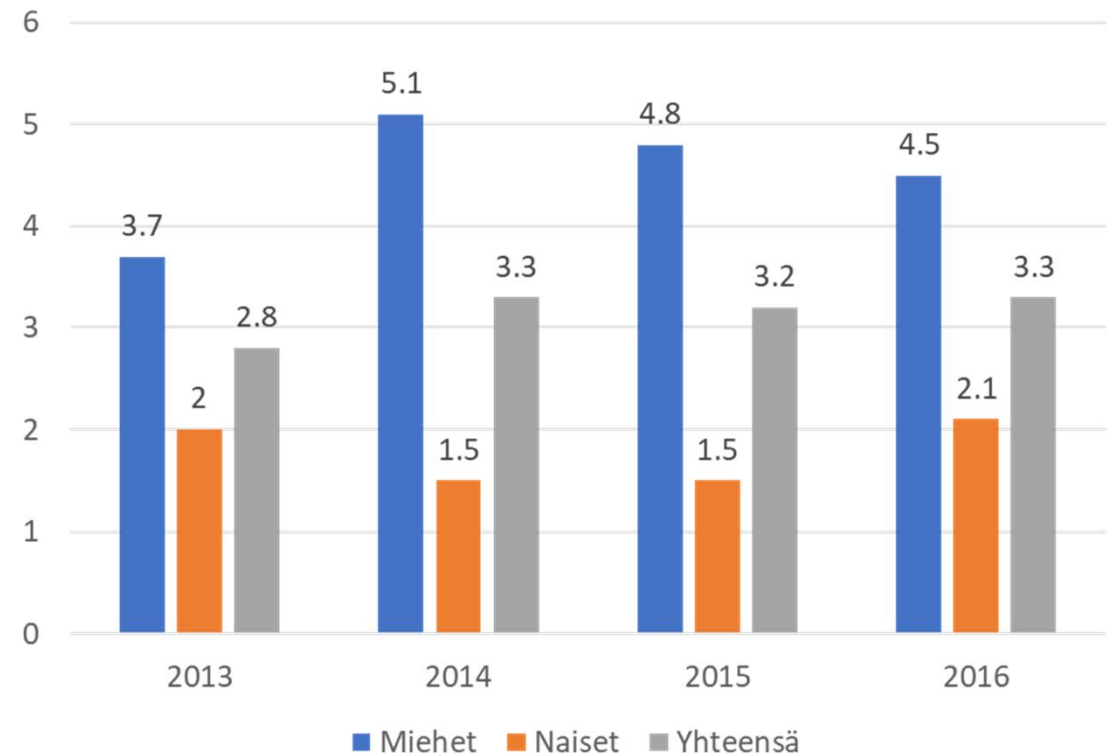
Lähteet: "Kuinka hiviä hoidetaan?". Positiiviset –www-sivusto. <https://positiiviset.fi>

"Miten hiv tarttuu?". Positiiviset –www-sivusto. <https://positiiviset.fi>

Lisätietoa: Hivpoint.fi - Tietoa hivistä ja muista seksitaudeista.

- Kuopion sukupuolitautilien vastaanotto:
[Sukupuolitaudit ja niiden testaus | Kuopio](#)

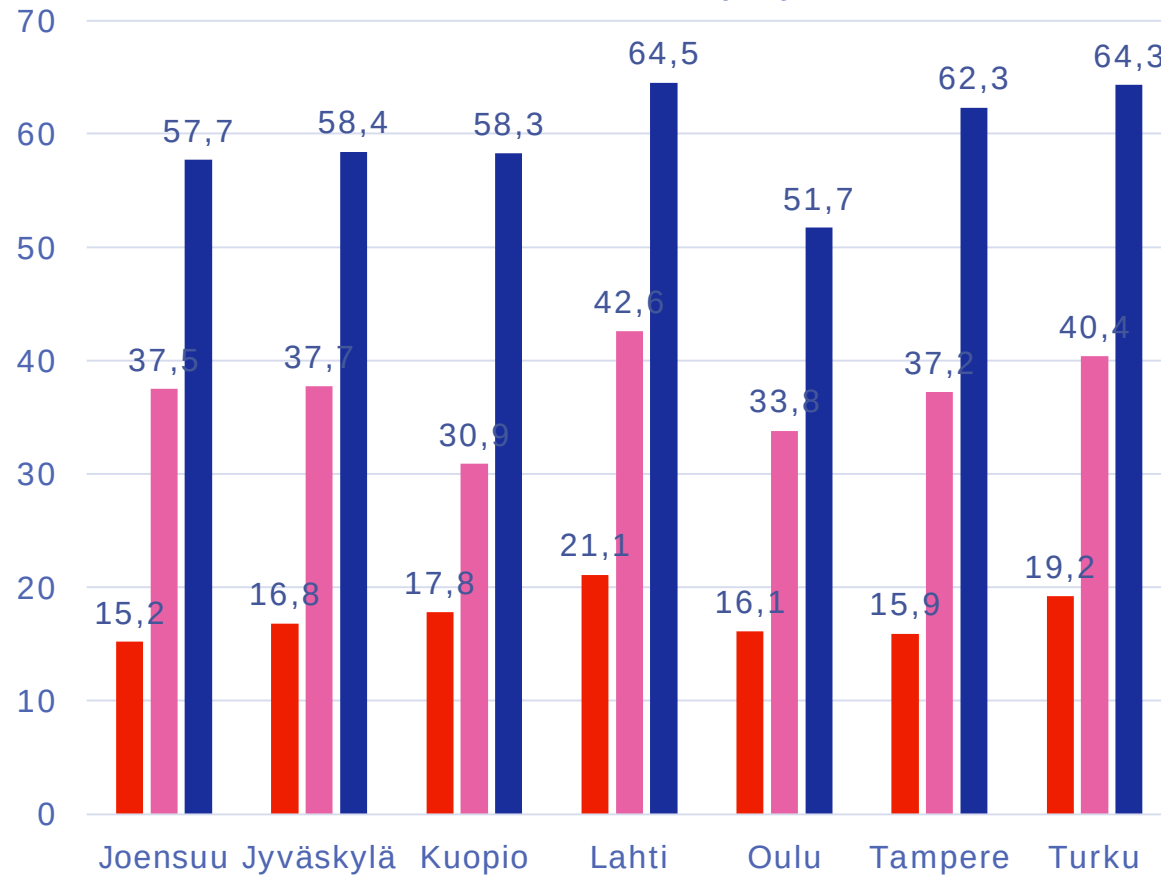
HIV-tartunnat vuosina 2013-2016 / 100
000 asukasta

Lähde: THL

SEKSUAALINEN KANSSAKÄYMINEN

Sukupuoliyhdyntäessä olleet (%), indikaattori tuottaa tietoa niiden nuorten osuudesta, jotka ovat olleet yhdynnässä ainakin kerran

Koko maa:

Yläkoulu: 18,8%

Lukio: 38,1%

Ammatillinen op: 59,7%

Sukupuoliyhdyntäessä olleita opiskelijoita on Kuopiossa valtakunnallista tasoa vähemmän kaikilla kouluasteilla. (Kouluterveyskysely 2017.)

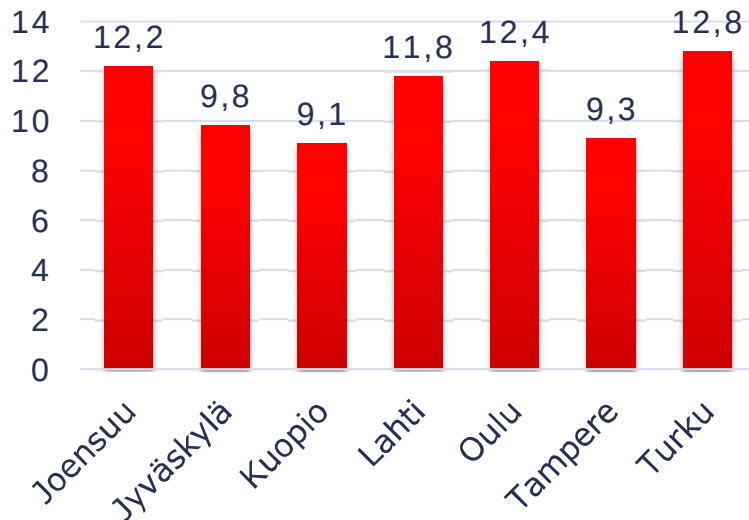
Lähde: THL,
kouluterveyskysely (2017)

■ Yläkoulun 8. ja 9. luokan oppilaat ■ Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat ■ Ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat

EHKÄISYN KÄYTTÄMINEN:

Ei ehkäisyä viimeisimmässä yhdynnässä, yläkoulun 8. ja 9.luokkalaiset

Kaikkien yläkoulun 8. ja 9.luokkalaisten osalta Kuopio (9,1%) jää valtakunnallisen tason(11,2%) alapuolelle. Lisäksi suojaamattomat yhdynät ovat Kuopiossa vähäisempiä kuin vertailukaupungeissa.

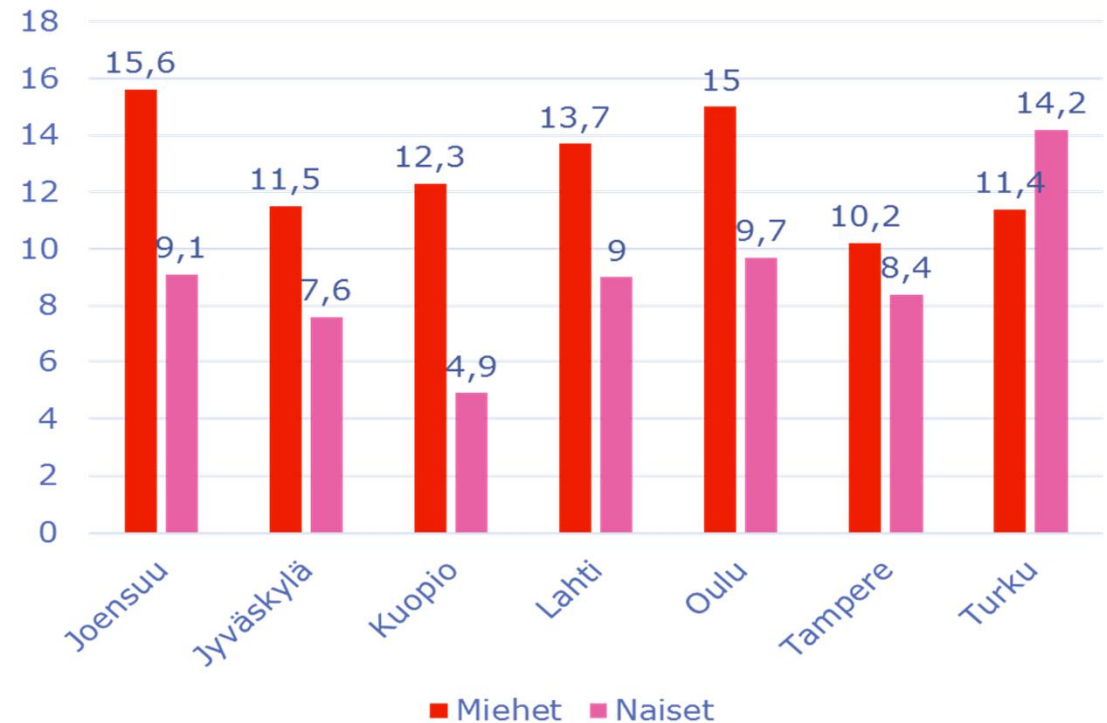
■ Yhteensä

Koko maa: 11,2%

Lähde: THL,
kouluterveyskysely 2017

- Kuopiossa miespuoliset yläkoululaiset ilmoittavat viimeisimmän yhdynnän olleen suojaamaton naispuolisia oppilaita useammin.

Ei mitään ehkäisyä viimeisimmässä yhdynnässä, yläkoulun 8. ja 9. luokkalaiset sukupuolittain (%)

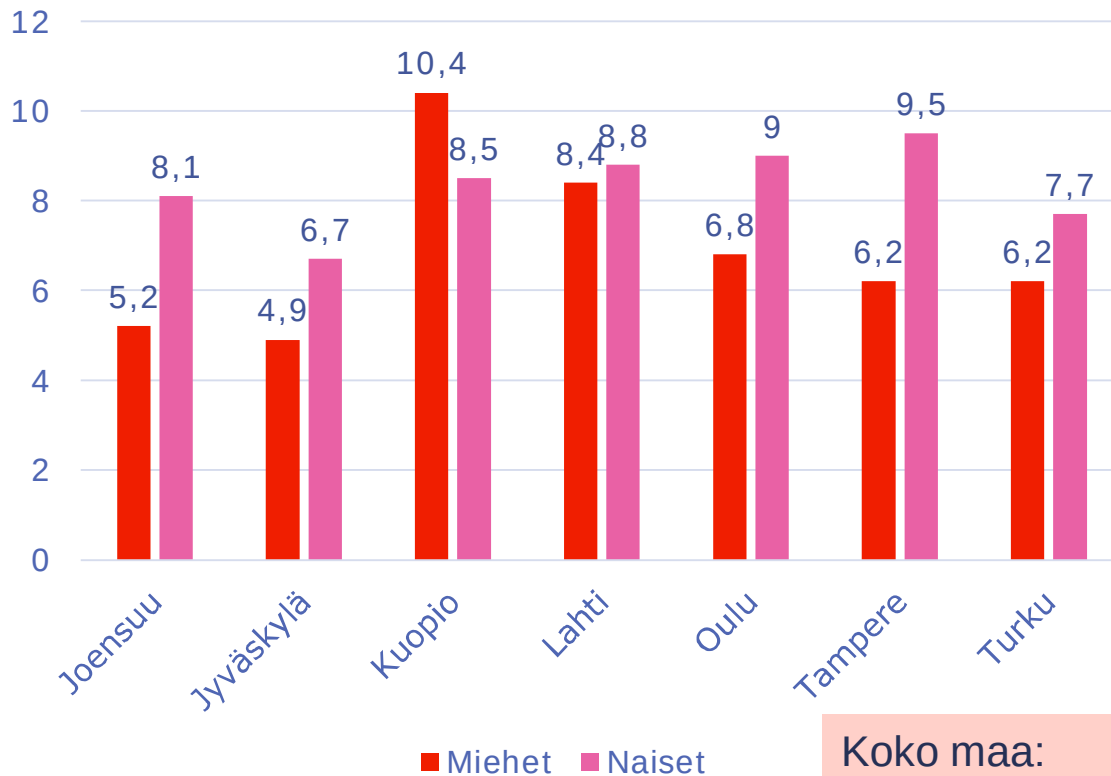

■ Miehet ■ Naiset

EHKÄISYN KÄYTTÄMINEN

Ammatilliset oppilaitokset

Ei mitään ehkäisyä viimeisimmässä yhdynnässä,
ammattillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat
sukupuolittain (%)

Lähde: THL, kouluterveyskysely (2017)

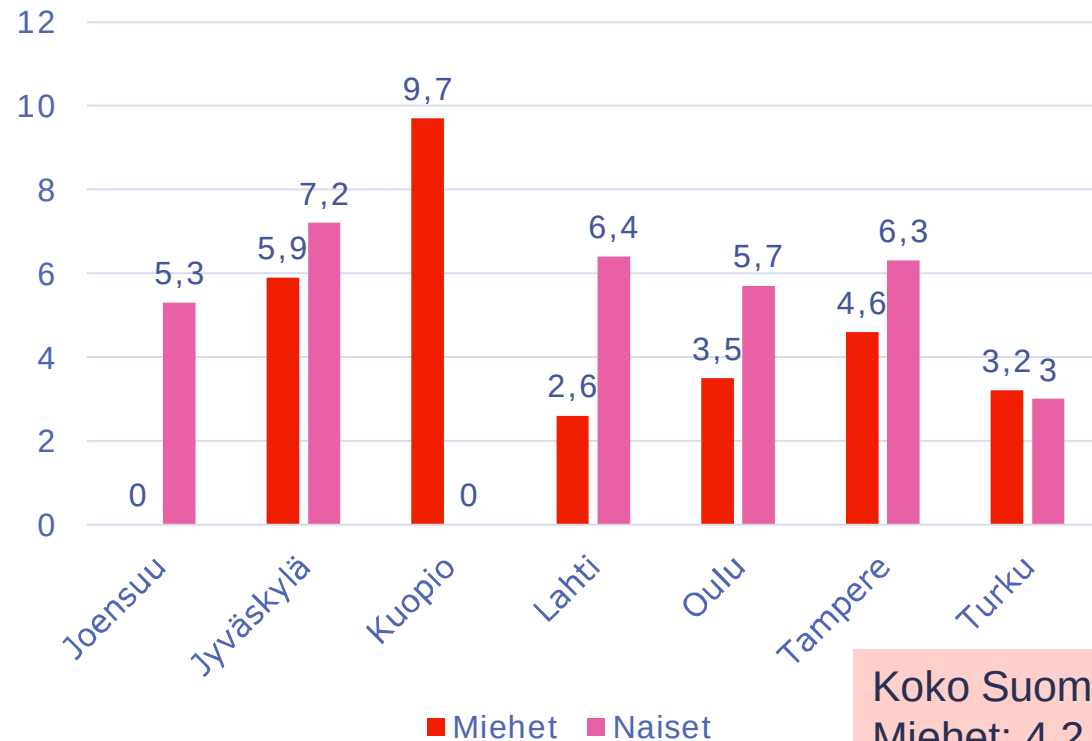
Koko maa:
Miehet: 6,2
Naiset: 8,7

- Kuopiossa miespuoliset opiskelijat ilmoittivat olleensa suojaamattomassa yhdynnässä valtakunnallista tasoa (6,2%) useammin (10,4%). Naispuolisilla opiskelijoiden taso (8,5%) oli valtakunnallista luokkaa (8,7%).

EHKÄISYN KÄYTTÄMINEN

Lukion 1. ja 2.vuoden opiskelijat

Ei mitään ehkäisyä viimeisimmässä yhdynnässä, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat sukupuolittain (%)

Koko Suomi:
Miehet: 4,2
Naiset: 4,8

- Kuopion lukioissa miespuoliset opiskelijat (9,7%) ilmoittavat vertailukaupunkien opiskelijoita huomattavasti useammin, että viimeisimmässä yhdynnässä ei käytetty mitään ehkäisyä. Osuus on myös valtakunnallista tasoa (4,2%) korkeampi.
- Kuopiolaisten naispuolisten lukio-opiskelijoiden osalta kyselyn tiedot puuttuvat

Lähde: THL, kouluterveyskysely (2017)

NUORTEN RASKAUDET

- Vuonna 2016 alle 25-vuotiaiden naisten keskuudessa oli valtakunnallisesti 37,7 raskautta tuhatta naista kohden
 - Kuopiossa vastaava luku oli 35,2

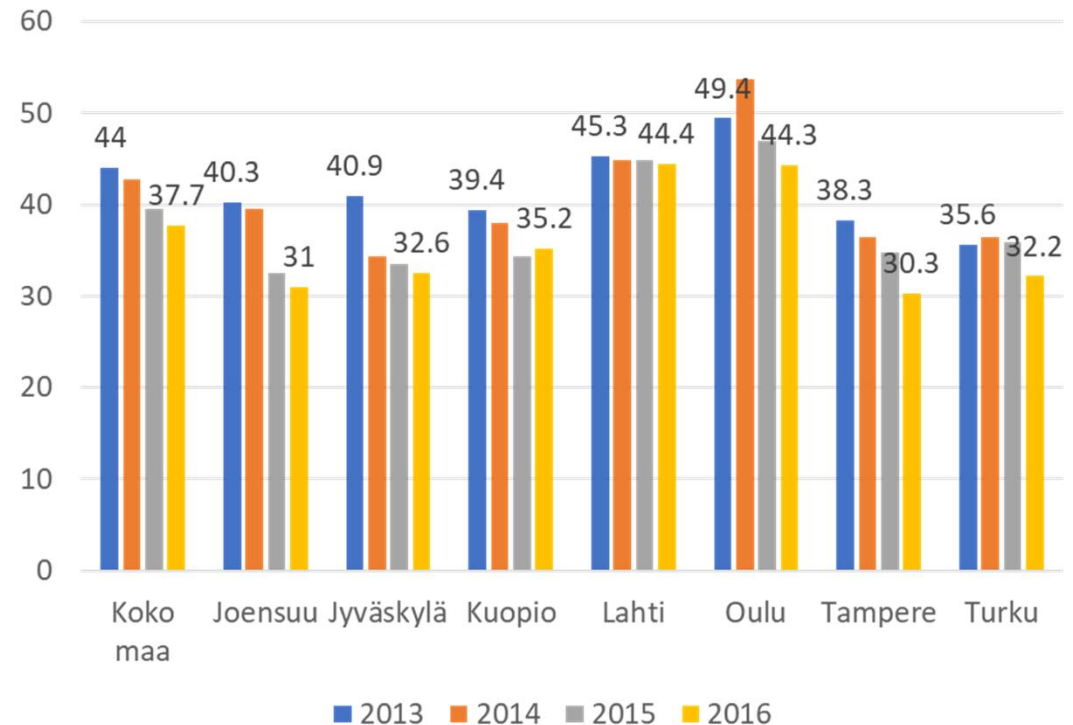
Kuopion kaupunki tarjoaa ilmaista ehkäisyä alle 25-vuotiaille kuopiolaisille.

Ilmaisen ehkäisyn valikoimaan kuuluu osa yhdistelmäpillereistä, ehkäisyrengas, kondomit, minipillerit, hormonikierukat 3 ja 5 vuoden), kuparikierukka ja ehkäisyimplantti.

Lisätietoja:

www.kuopio.fi/seksuaaliterveysneuvola

Alle 25-vuotiaiden raskaudet / 1000 15-24-vuotiasta naista

Lähde: Sotkanet

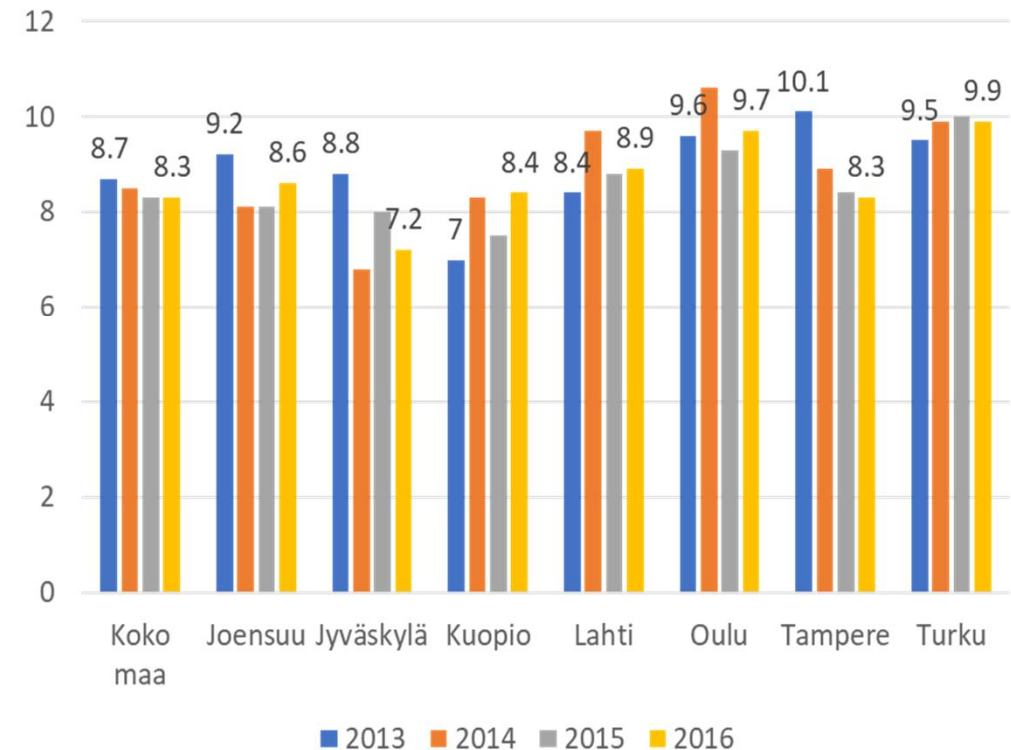
RASKAUDENKESKEYTYKSET

THL:n raskaudenkeskeyttämisrekisteri kerää tiedot Suomessa lain mukaisin perustein suoritetuista raskaudenkeskeytyksistä.

Raskaudenkeskeytykseksi luetaan toimenpiteet, jotka käynnistävät raskauden päättymisen ja johtavat sikiön kuolemaan. Kyseessä ei siis ole synnytys.

Raskaudenkeskeytykset ovat säilyneet koko maassa samalla tasolla vuosien 2013-2016 aikana. Myöskään kaupunkien välillä ei ole havaittavissa merkittäviä eroja.

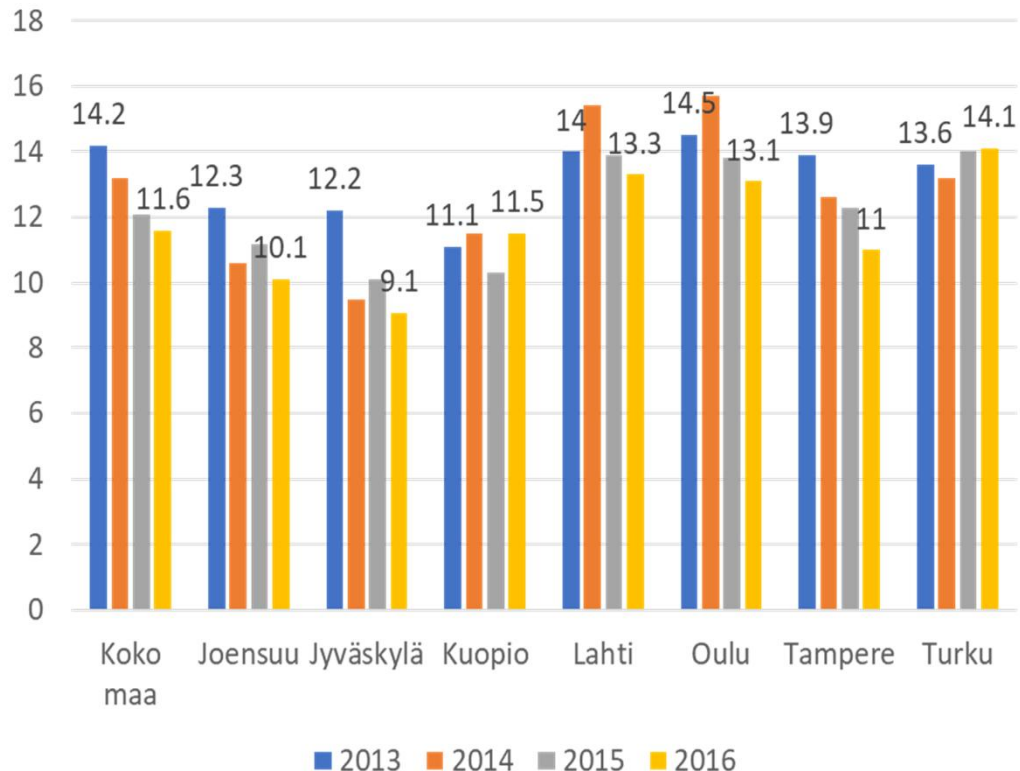
Raskaudenkeskeytykset / 1000 15-49-vuotiasta naista

Lähde: THL

RASKAUDENKESKEYTYKSET

Raskaudenkeskeytykset alle 25-vuotiailla / 1000 15-24-vuotiasta naista

Raskaudenkeskeytyksiä tehtiin alle 25-vuotiaille naisille vuonna 2016 suhteessa hieman enemmän kuin 15–49-vuotiaille. Kun 1000:ta 15-49-vuotiasta kohti suoritettiin 8,3 raskaudenkeskeytystä, alle 25-vuotiaiden kohdalla vastaava luku oli 11,6. Myös vertailukaupungeissa raskaudenkeskeytyksiä tehtiin useammin alle 25-vuotiaille.

Kuopiossa (11,5) suoritettiin raskaudenkeskeytyksiä saman verran kuin valtakunnallisella tasolla (11,6) vuonna 2016. Raskaudenkeskeytysten yleisyydessä ei ole tapahtunut suuria muutoksia, eikä kaupunkien välillä ole merkittäviä eroja.

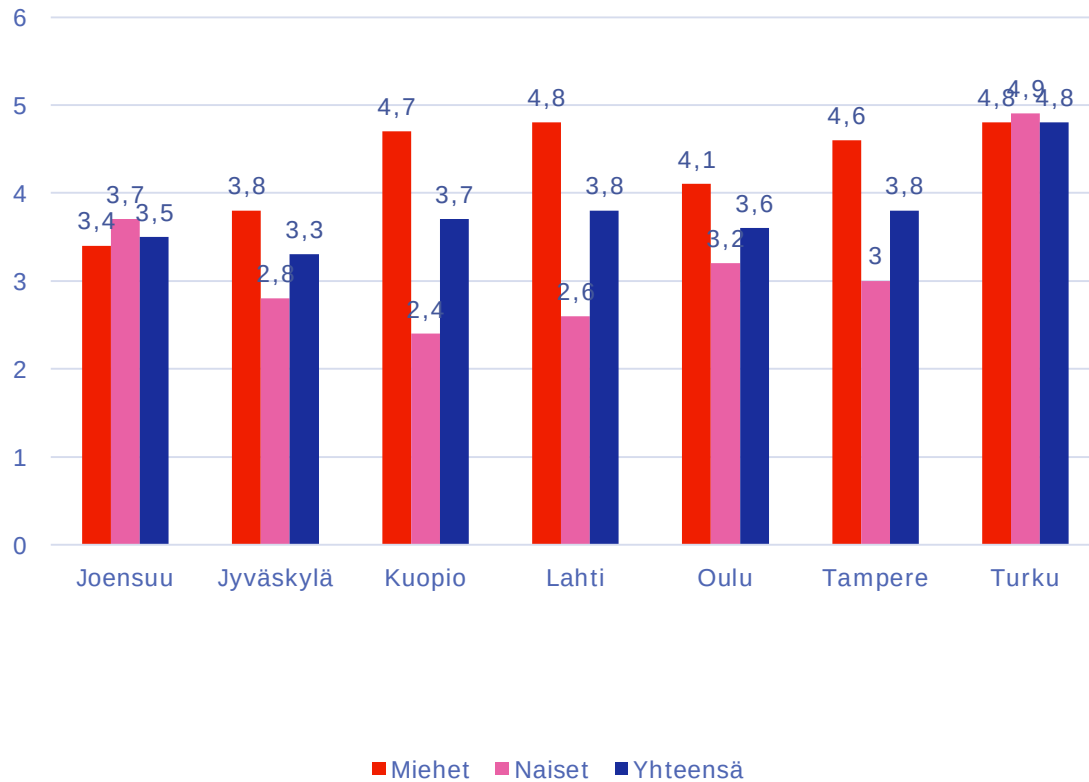
Lähde: THL

SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ

- THL:n kouluterveyskysely kartoitti vuoden 2017 kyselyssään seksuaalisen häirinnän yleisyyttä, kun **kyselyssä tiedusteltiin viimeisen vuoden aikana koettuja seksuaalisen häirinnän kokemuksia.** Kysymykset oli muotoiltu siten, että ne selvittivät nimenomaan koulutusinstituutiossa koettua häirintää, ja häirintä määriteltiin häiritseväksi seksuaaliseksi ehdotteluksi ja ahdisteluksi.
- Kyselyn perusteella seksuaalisen häirinnän kokemukset ovat **seksuaalista väkivaltaa harvinaisempia.** On myös huomionarvoista, että **seksuaalinen häirintä ei näyttäydy naisiin kohdistuvana ilmiönä kuten seksuaalinen väkivalta.** Useilla paikkakunnilla miespuoliset opiskelijat ilmoittavat kokeneensa seksuaalista häirintää naisia useammin.

SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ

Seksuaalinen häirintä, 8. ja 9. luokan oppilaat (%)

Lähde: THL,
kouluterveyskysely (2017)

YLÄKOULUT

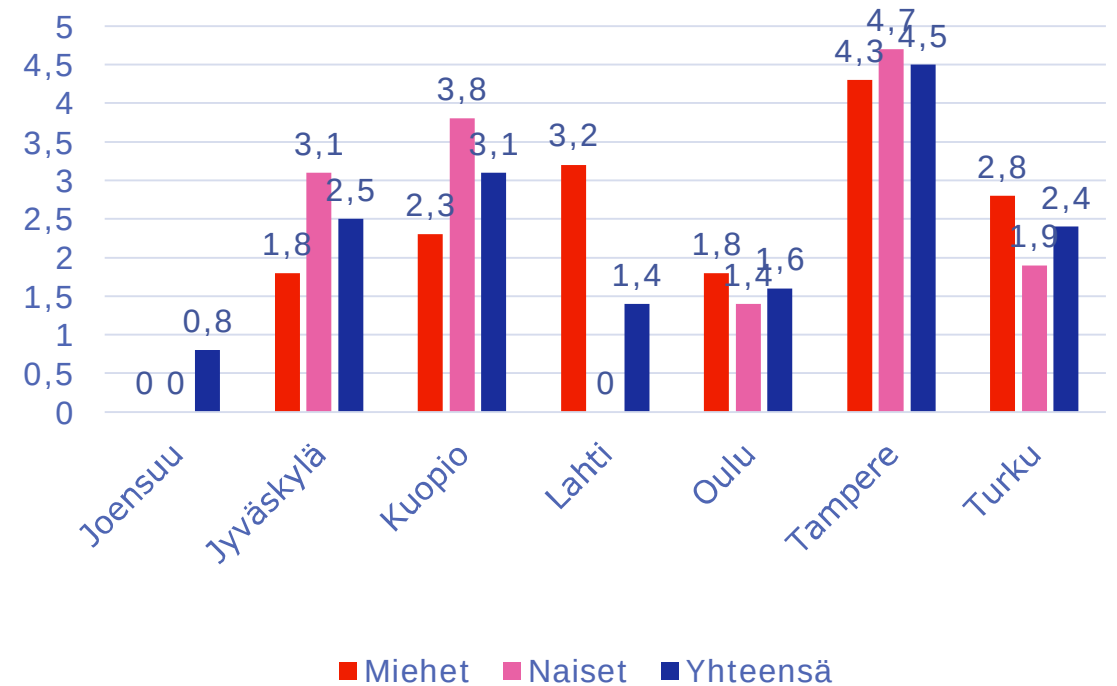
- Valtakunnallisesti 4,5% miespuolisista, 3,6% naispuolisista ja 4,0% kaikista yläkoululaisista ilmoittaa kokeneensa seksuaalista häirintää yläkoulussa viimeisen vuoden aikana.
- Sukupuolten välinen ero on suurin Kuopiossa (Kuopiossa miehistä 4,7% ja naisista 2,4% ilmoittaa joutuneensa seksuaalisen häirinnän kohteeksi).
- Kuopiossa miespuoliset oppilaat ilmoittavat kokeneensa seksuaalista häirintää kolmanneksi eniten.
- Naisten keskuudessa häirinnän kokemuksia ilmoitetaan Kuopiossa vähemmän kuin vertailukaupungeissa.

SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ

AMMATILLINEN OPPILAITOS

- Valtakunnallisesti 2,6% miespuolisista, 2,4% naispuolisista ja 2,5% kaikista ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista ilmoittaa kokeneensa seksuaalista häirintää
- Ammatillisessa oppilaitoksessa koettu seksuaalinen häirintä on Kuopiossa Tampereen jälkeen toiseksi yleisintä. (Joensuun ja Lahden osalta tiedot puuttuvat osittain)
- Tampereella 4,5% kaikista 1. ja 2. vuoden opiskelijoista ilmoittaa kokeneensa seksuaalista häirintää, kun taas Kuopiossa vastaava osuus on 3,1%. Kuopiossa (naiset 3,8% ja miehet 2,3%) naiset raportoivat kokeneensa häirintää miehiä useammin.

Seksuaalinen häirintä, ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat (%)

Lähde: THL,
kouluterveyskysely (2017)

SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ

Kuopiolaisten lukio-opiskelijoiden osalta kouluterveyskyselyn tiedot puuttuvat. Vertailukaupungeissa lukio-opiskelijat kuitenkin ilmoittavat kokeneensa seksuaalista häirintää vähemmän, kuin muut opiskelijaryhmät. Esimerkiksi Tampereella 1,0% ja Turussa 1,2% kaikista lukio-opiskelijoista on kyselyn perusteella kokenut seksuaalista häirintää. (Kouluterveyskysely 2017.)

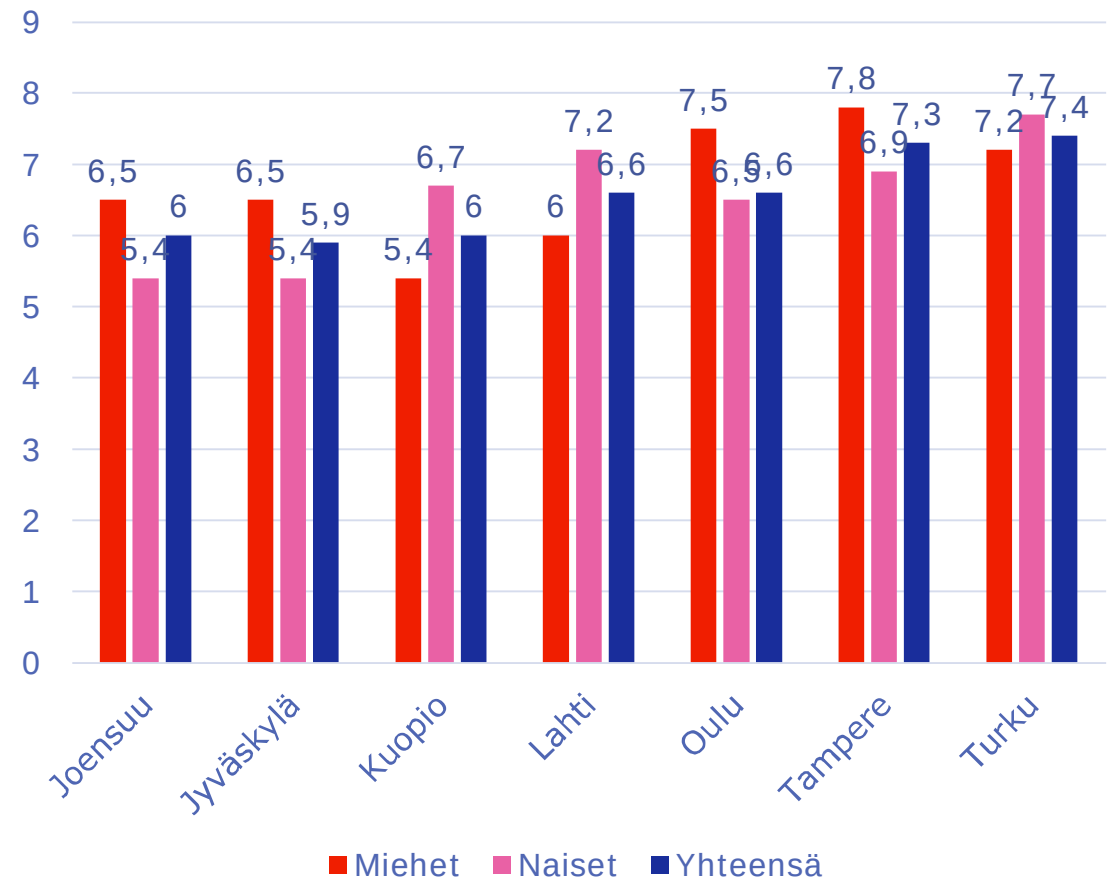

SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ

ALAKOULUT

- Alakoulujen 4. ja 5. luokkalaisille esitetyt kysymykset olivat erilaisia kuin muille ikäryhmille suunnatut kysymykset
 - Alakoululaisten kohdalla ei tiedusteltu ainoastaan koulussa koettua häirintää. Lisäksi kysymys oli muotoiltu siten, että kysyttiin, onko oppilas kokenut häiritsevää tai epämukavalta tuntuva kehon kommentointia ja/tai seksuaalisesti häiritsevää viestittelyä tai videoiden ja kuvien näyttämistä
- Valtakunnallisesti 7,3% miespuolisista, 6,7% naispuolisista ja 7,0% kaikista oppilaista on kokenut seksuaalista häirintää
- Kuten Lahdessa ja Turussa, Kuopiossa tytöt kertovat kokeneensa häirintää poikia useammin. Kuopiossa pojat taas ilmoittavat kokeneensa häirintää harvemmin kuin muissa kaupungeissa.

Seksuaalinen häirintä, 4. ja 5. luokkalaiset (%)

Lähde: THL:

kouluterveyskysely (2017)

SEKSUAALINEN VÄKIVALTA

- Seksuaalista väkivaltaa on esimerkiksi ahdistelu, lähentely, häirintä, koskettelu, pakottaminen nöyryyttäviin tai epämiellyttäviin seksuaalisiin tekoihin, seksiin pakottaminen, inesti ja raiskaus. Seksuaalirikokset on määritelty rikoslaissa. Seksuaalinen häirintä on puolestaan tasa-arvolaissa kiellettyä syrjintää. Seksuaalinen väkivalta kohdistuu useimmiten naisiin ja tyttöihin. (THL 2018)

SEKSUAALINEN VÄKIVALTA

THL:n kouluterveyskyselyssä 2013 kysyttiin **toisen asteen opiskelijoilta**, ovatko opiskelijat kokeneet seksuaalista väkivaltaa **joskus tai toistuvasti**. Indikaattori muodostettiin siten, että huomioitiin vastentahtoinen koskettelu, seksiin painostaminen tai pakottaminen ja maksun tarjoaminen seksistä.

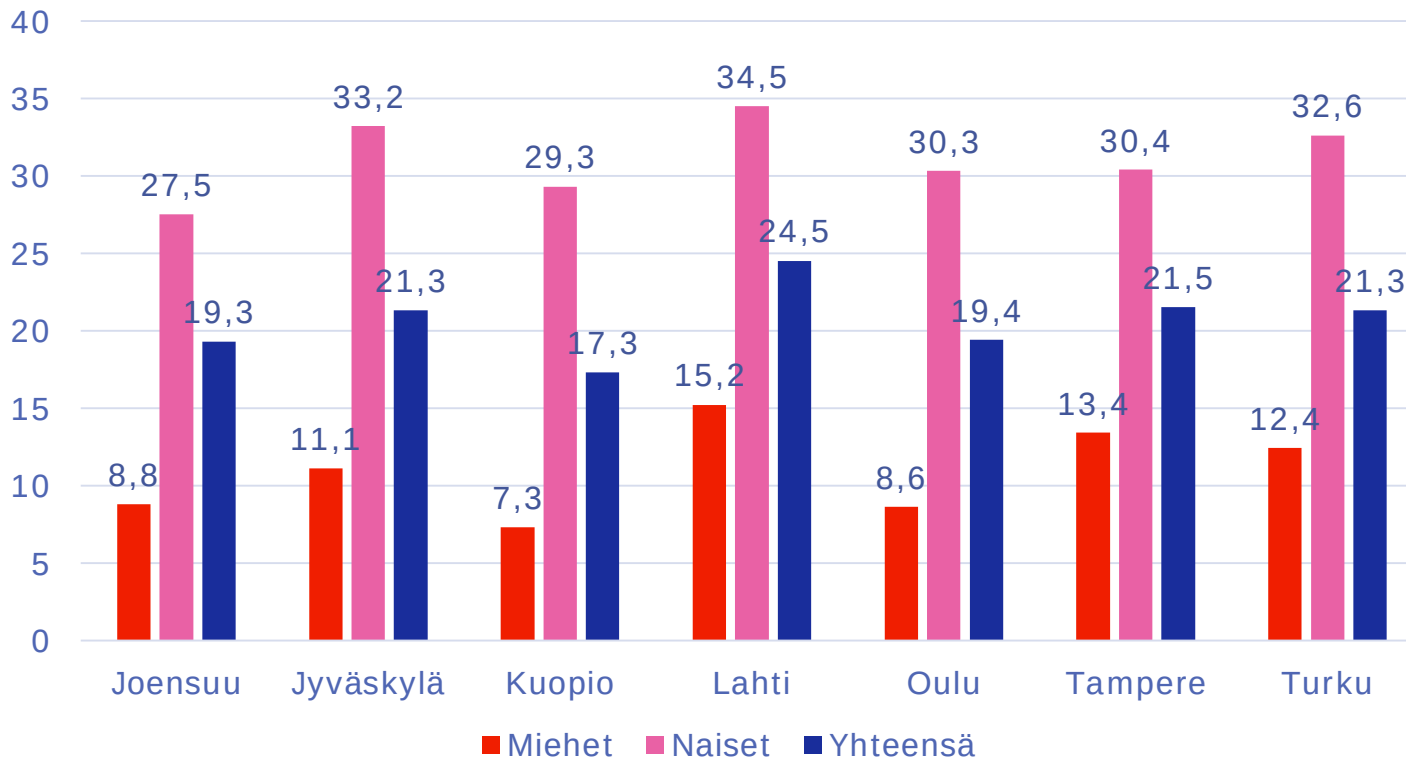
Vuoden 2017 kouluterveyskyselyssä kartoitettiin, **kuinka moni yläasteikäinen ja toisen asteen opiskelija** on kokenut seksuaalista väkivaltaa **viimeisten 12 kuukauden aikana**. Vastausvaihtoehdot käsittelivät intiimien alueiden koskettelua vastoin tahtoa, yhdyntään tai muuhun seksiin painostamista/pakottamista sekä seksiin lahjomista.

Sekä vuoden 2013 että vuoden 2017 kouluterveyskyselyn tulosten perusteella seksuaalinen väkivalta näyttäytyy koulumaailmassa sukupuolisidonnaisena. Sekä yläasteikäisten että toisen asteen opiskelijoiden keskuudessa naispuoliset opiskelijat ovat kokeneet seksuaalista väkivaltaa miehiä useammin.

KOULUTERVEYSKYSELY 2013: SEKSUAALISEN VÄKIVALLAN KOKEMUKSET AMMATILLISESSA OPPILAITOKSESSA OPIKSELEVILLA

Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti, ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat (%)

Koko maa:

Miehet: 11,2%

Naiset: 32,7%

Yhteensä:

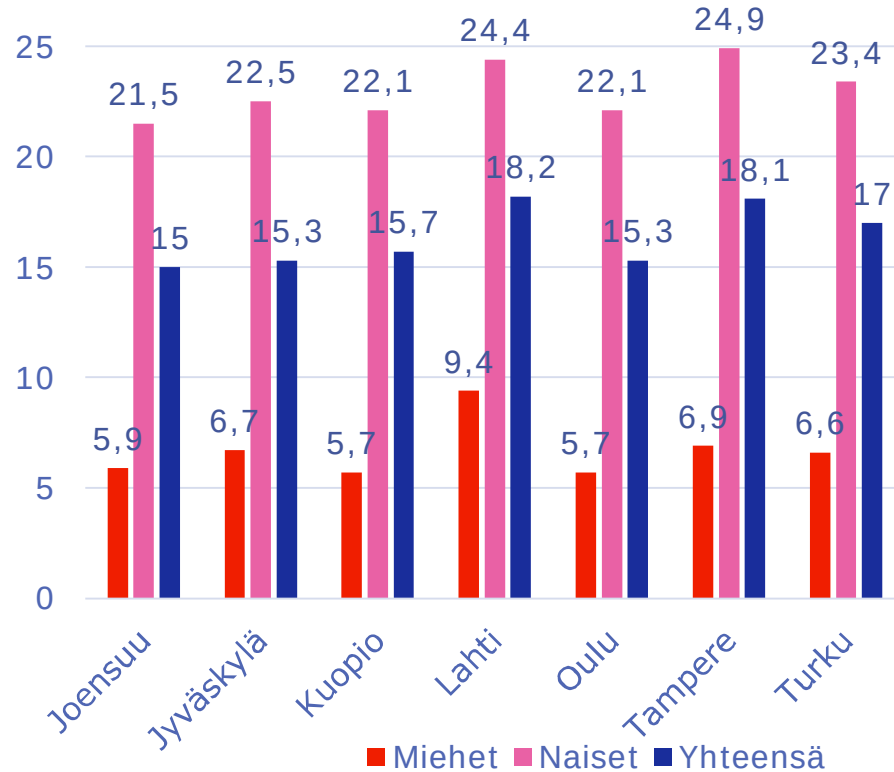
20,8%

Kaupunkien välisessä vertailussa Kuopiossa miespuoliset opiskelijat raportoivat kokeneensa vähiten seksuaalista väkivaltaa ja naispuoliset opiskelijat toiseksi vähiten. Sukupuolten kokemuksia verrattaessa seksuaalisen väkivallan kokemukset olivat merkittävästi yleisempiä naisten keskuudessa. (Kouluterveyskysely 2013.)

Lähde: THL, kouluterveyskysely (2013)

KOULUTERVEYSKYSELY 2013: SEKSUAALISEN VÄKIVALLAN KOKEMUKSET LUKIOSSA OPIKSELEVILLA

Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat

Sukupuolten välinen ero on havaittavissa myös lukio-opiskelijoiden kohdalla. Sekä mies- että naispuolisten opiskelijoiden keskuudessa seksuaalisen väkivallan kokemukset olivat Kuopiossa toiseksi harvinaisimpia. (Kouluterveyskysely 2013.)

Koko maa

Miehet: 6,2%

Naiset: 22,6%

Yhteensä:

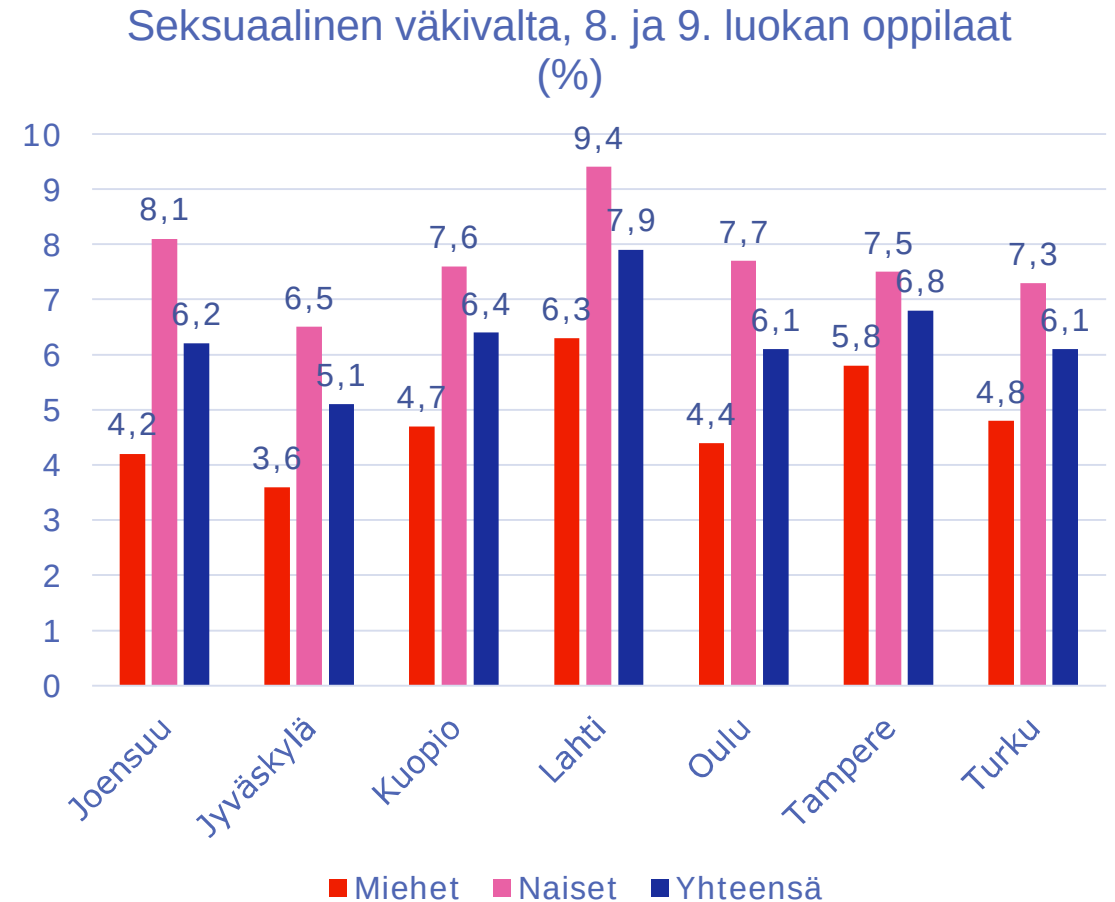
15,6%

Lähde: THL, kouluterveyskysely (2013)

KOULUTERVEYSKYSELY 2017: SEKSUAALISEN VÄKIVALLAN KOKEMUKSET 8. ja 9. LUOKAN OPPILAILLA

YLÄKOULUT

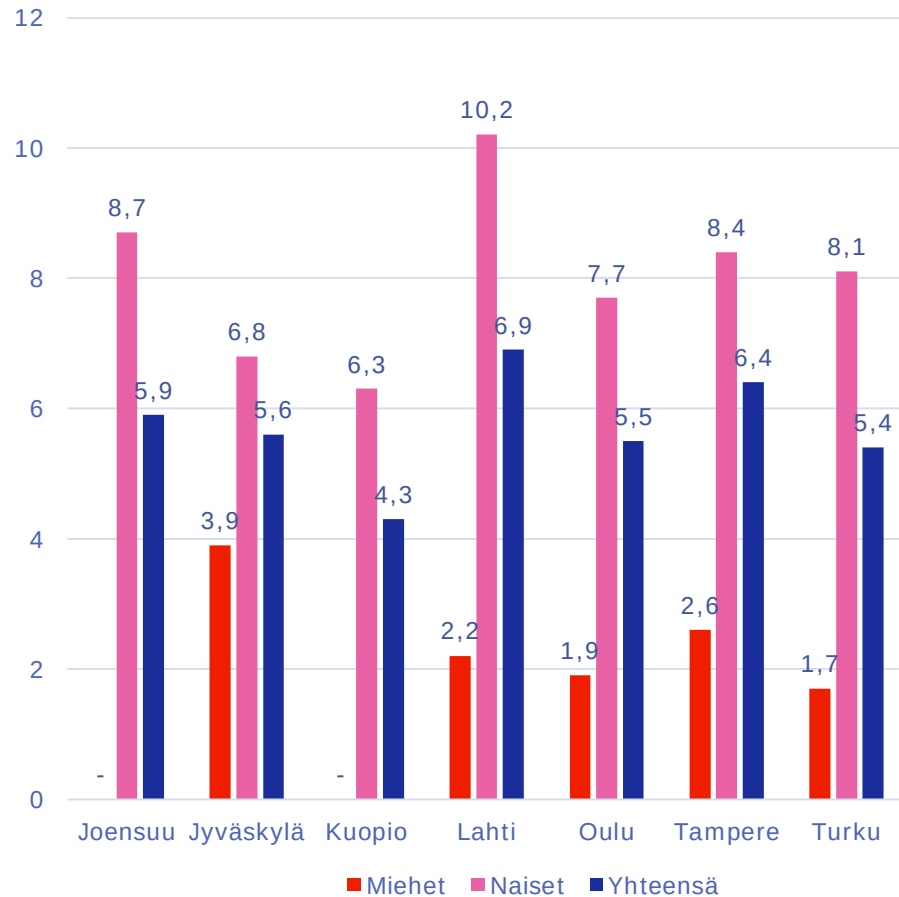
- Valtakunnallisesti 5% miespuolisista, 8,3% naispuolisista ja 6,7% kaikista kyselyyn vastanneista yläkoulun oppilaista on kokenut seksuaalista väkivaltaa viimeisen vuoden aikana.
- Seksuaalista väkivaltaa ilmenee Kuopiossa Tampereen ja Lahden jälkeen kolmanneksi eniten, jos sen esiintyvyyttä tarkastellaan kaikkien yläkoululaisten kohdalla.
- Seksuaalisen väkivallan kokemukset ovat naisoppilaiden keskuudessa Kuopiossa samalla tasolla kuin useimmissa vertailukaupungeissa.

Lähde: THL, kouluterveyskysely (2017)

KOULUTERVEYSKYSELY 2017: SEKSUAALISEN VÄKIVALLAN KOKEMUKSET LUKIOSSA

Seksuaalinen väkivalta, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat (%)

Kuopiossa lukio-opintoja suorittavien naisten kokema seksuaalinen väkivalta on harvinaisempaa kuin vertailukaupungeissa. (Miesopiskelijoiden tiedot puuttuivat)

Koko maa:
Miehet: 2,6%
Naiset: 8,7%
Yhteensä: 6,2%

Lähde: THL,
kouluterveyskysely (2017)

KOULUTERVEYSKYSELY 2017: SEKSUAALISEN VÄKIVALLAN KOKEMUKSET AMMATILLISESSA OPPILAITOKSESSA OPIskelevilla

Kuopion ammatillisen oppilaitoksen opiskelijat ilmoittivat kokeneensa toiseksi vähiten seksuaalista väkivaltaa, kun verrataan kaupunkeja keskenään. Naispuoliset opiskelijat kokivat seksuaalista väkivaltaa Kuopiossakin miespuolisia enemmän.

Seksuaalinen väkivalta, ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat

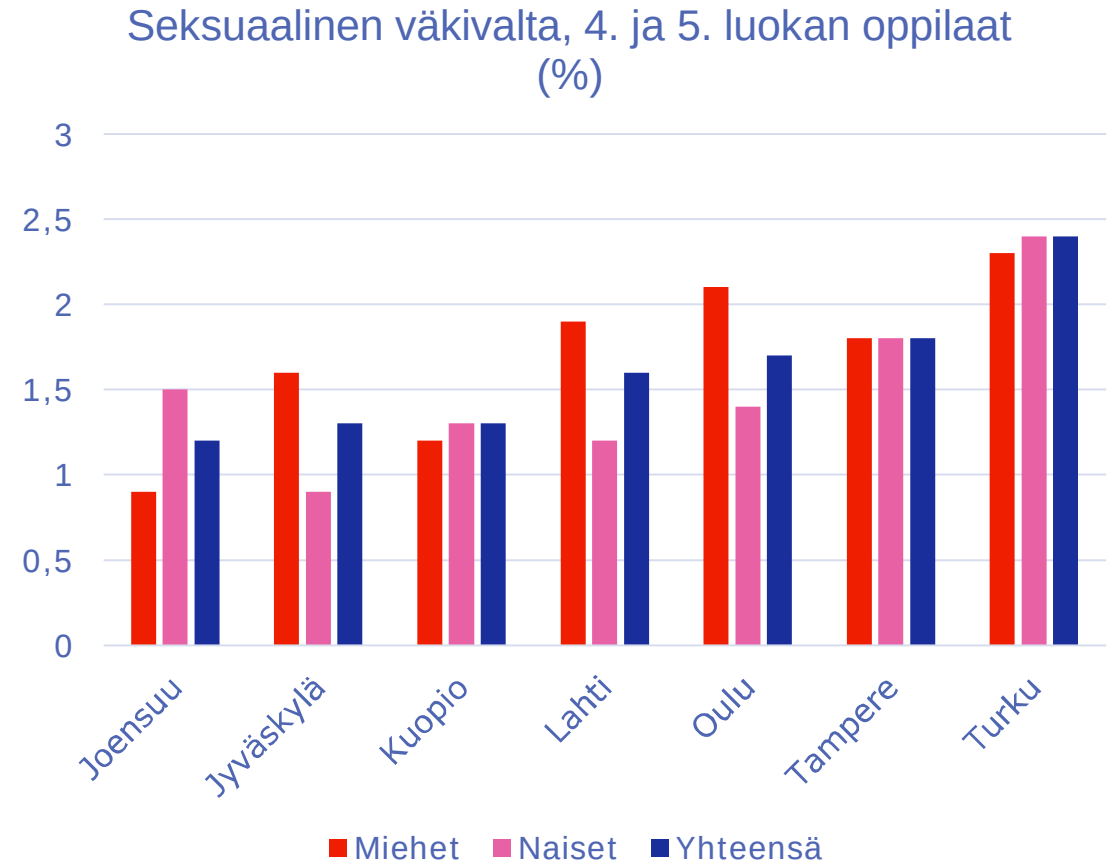
	Miehet	Naiset	Yhteensä
Joensuu	1,9	7,6	4,7
Jyväskylä	4,8	11,3	8,1
Kuopio	3,3	7,5	5,3
Lahti	4,9	13,4	10,5
Oulu	2,8	11,6	7,2
Tampere	5,4	13,8	9,2
Turku	3,3	10,6	6,6

Lähde: THL,
kouluterveyskysely (2017)

KOULUTERVEYSKYSELY 2017: SEKSUAALISEN VÄKIVALLAN KOKEMUKSET ALAKOULUSSA

ALAKOULUT

- Alakoululaisille seksuaalinen väkivalta määriteltiin eri tavalla: Oppilailta kysyttiin, ovatko he kokeneet epämukavalta tai pelottavalta tuntuva koskettelua yksityisillä alueillaan tai onko joku painostanut tai pakottanut oppilasta koskettamaan omaa yksityistä aluettaan. Yksityisen alueen kerrottiin käsittävän esimerkiksi uimapuvun peittämän alueen.
 - Ø 4. ja 5. luokan oppilaiden keskuudessa seksuaalisen väkivallan kokemukset eivät ole sidoksissa sukupuoleen samoin kuin muiden ikäryhmien kohdalla.

Lähde: THL, kouluterveyskysely (2017)

SEKSUAALITERVEYTTÄ EDISTÄVÄT PALVELUT KUOPIOSSA

KOULUTERVEYDENHUOLTO

<https://www.kuopio.fi/kouluterveydenhuolto>

TERVEYDENHUOLTO YLÄKOULUISSA

Terveystarkastukset järjestetään yläkouluissa siten, että

- 7:llä ja 9:llä luokalla pidetään lyhyt terveystarkastus
- 8:lla luokalla järjestetään laaja terveystarkastus (terveystarkastukseen osallistuu lääkäri koulun terveydenhoitajan lisäksi).

Terveystarkastuksessa keskustellaan oppilaan haluamista aiheista, kuten

- seksuaalisuudesta
- parisuhteesta
- ehkäisystä
- fyysistä muutoksista

- § Lisäksi puututaan tarvittaessa itsetunto-ongelmiin ja tiedustellaan seksuaalisen häirinnän kokemuksista.
- § Lääkäri tutkii rinnat ja kivekset

Terveystenhoitajan näkökulmasta katsottuna seksuaaliterveyttä edistävän toiminnan tavoitteena on kasvattaa terveitä aikuisia, joilla on terve seksuaalisuus. Tämän lisäksi pyrkimyksenä on ennaltaehkäistä seksitauteja, ei-toivottuja raskauksia ja seksuaalista häirintää.

TERVEYSTIEDON OPETUS YLÄKOULUISSA

Terveystiedon opetus antaa oppilaille yleisluontoista tietoa ryhmätasolla. Yläkoulun kahdeksannen luokan terveystiedon oppitunneilla seksuaaliterveyttä aletaan käsitellä huomattavasti aiempaa kattavammin.

Oppitunneilla käsitellään muun muassa

- murrosikää ja kehon muutosta
- seksuaalisuutta käsitteenä
- ihastumista ja seurustelua
- seksuaalista suuntautuneisuutta
- ehkäisyä ja sukupuolitauteja
- raskautta
- seksuaalista häirintää

Opetuksen tavoitteena on tiedollisen osaamisen kehittäminen: opetuksen avulla lisätään oppilaiden ymmärrystä seksuaalisuudesta, sukupuolitaudeista, ehkäisystä ja oman kehon toiminnasta. Lisäksi oppilasta rohkaistaan hyväksymään oma kehityksensä ja tuetaan oppilaan uskallusta tuntea ja kokea.

OPIKSELUTERVEYDENHUOLTO

Kuopion kaupungin opiskeluterveydenhuolto huolehtii Kuopion lukioiden, ammatillisen toisen asteen oppilaitosten ja ammattikorkeakoulun opiskelijoiden terveydestä. Tavoitteena on edistää opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia sekä opiskelu- ja tulevaa työkykyä. Opiskeluterveydenhuollon toimijoina ovat opiskeluterveydenhoitajat ja lääkärit. Opiskeluterveydenhuollon tehtäviin kuuluvat seksuaaliterveyttä edistävät palvelut.

Opiskeluterveydenhuollon palveluihin on oikeus kaikilla, jotka opiskelevat päätoimisesti vähintään kahden kuukauden ajan ja jotka ovat oikeutettuna opintotukeen.

[Opiskelijoiden terveydenhuolto | Kuopio](#)

Lukioissa järjestetään lakisääteiset terveystarkastukset kaikille opiskelijoille. Seksuaaliterveys otetaan puheeksi terveystarkastuksissa ja kutsuntatarkastuksessa. Tarkastuksissa keskustellaan mm. oman sukupuolen kokemisesta, ehkäisystä, parisuhteesta ja mahdollisista ikävistä kokemuksista. Myös seksuaalisesta häirinnästä puhutaan, koska se on nostettu keskeiseen asemaan opiskeluterveyden toimintasuunnitelmassa.

[Kuopion lukiot | Kuopio](#)

OPIKSELUTERVEYDENHUOLTO

- Savon ammattiopiston opiskeluterveydenhuolto:
- <https://www.kuopio.fi/ammattiopisto>
- Savonia-ammattikorkeakoulun opiskelijaterveydenhuolto:
- <https://www.kuopio.fi/ammattikorkeakoulu>

- Itä-Suomen yliopisto, YTHS:
- <http://www.yths.fi/seksuaaliterveys>

OPI SKELUTERVEYDENHUOLLON SEKSUAALINEUVONTA

Opiskeluterveydenhuollon tarjoamiin palveluihin kuuluu myös seksuaalineuvonta. Opiskelija voi keskustella luottamuksellisesti mieltä painavista tai askarruttavista, omaan seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. Seksuaalineuvonta sisältää yleensä 2–5 tapaamiskertaa ja sitä toteuttaa seksuaalineuvojakoulutuksen saanut ammattihenkilö.

Tyypillisiä seksuaalineuvontatilanteita ovat mm. tunteiden ilmaisun, vuorovaikutuksen ja läheisyyden ongelmat, itsetuntoon ja kehonkuvaan liittyvät pulmat, eri elämäntilanteisiin liittyvät seksuaalielämän haasteet, seksuaalinen suuntautuminen, sukupuolisuuden kokeminen, seksuaalinen haluttomuus sekä sairauksien, toimenpiteiden, vammautumisen ja lääkitysten vaikutukset seksuaalisuuteen ja seksielämään.

Seksuaalisuus on yksilöllinen ja herkkä alue omassa persoonassa ja sillä voi olla eri elämänvaiheissa hyvin erilainen merkitys. Joillekin se on olennainen osa persoonaa, toiselle sen merkitys on vähäisempi. Itsensä ja kehonsa kunnioittaminen ja suojaaminen sekä omasta hyvinvoinnista huolehtiminen on tärkeää.

Opiskelija voi halutessaan varata ajan seksuaalineuvojan vastaanotolle opiskeluterveydenhoitajalta tai suoraan seksuaalineuvojalta.

VINKKELI, ETSIVÄ NUORISOTYÖ- VAMOS KUOPIO

VINKKELI ETSIVÄ NUORISOTYÖ

kohderyhmän muodostavat alle 29-vuotiaat.

- Seksuaaliterveys voidaan ottaa puheeksi yksilötyössä ja tarvittaessa ohjata nuori muiden palveluiden piiriin. Ohjaaja voi myös nuoren mukaan.
- Kohdennetussa pienryhmässä voi saada vertaistukea. Vinkkelissä kokoontuu esimerkiksi kaksi vauvaryhmää, jossa jaetaan kokemuksia vauva-arjesta.
- Seksuaalinen häirintä on noussut viimeaikoina pinnalle entistä enemmän. Loukkaavaan kielenkäyttöön on puututtu.
- Nuorille on pyritty opettamaan myös medialukutaitoa.

VAMOS KUOPIO

Vamos Kuopion toiminta toiminta on suunnattu koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleville 16–29-vuotiaille nuorille ja nuorille aikuisille.

- Toiminnan tavoitteena on nuorten hyvinvoinnin tukeminen. Nuoren hyvinvointia ja kuntoutumista tuetaan, jotta hän suuntautuisi koulutuksen tai työelämän piiriin.
- Seksuaaliterveys on hyvinvoinnin osa, jonka edistäminen nähdään tärkeänä. Vamoksella on mahdollisuus saada seksuaalineuvojan ohjausta ja tarvittaessa nuori voidaan ohjata myös muihin seksuaaliterveyden palveluihin.

TYTTÖJEN TALO

Tyttöjen Talo edistää seksuaaliterveyttä monin eri tavoin.

- Kaikilla työntekijöillä on sukupuolitietoisessa työssä vaadittavaa osaamista. Toiminnan periaate on, että asiat voi ottaa puheeksi milloin vain. Kysymyksiin vastaillaan myös netissä (Netarin chat).
- Tyttöjen talon kohderyhmän muodostavat 12–29-vuotiaat tytöt ja naiset. Petosen toimipisteessä alaikäraja on puolestaan 15-vuotta. Toiminta on tarkoitettu pääasiassa tyttöyttä ja naiseutta kokeville, mutta myös miesten on mahdollista päästä esimerkiksi seksuaalineuvontaan.
- Tyttöjen talolla järjestetään seksuaaliterveyttä edistävää toimintaa mm.
 - Seksuaalineuvojan maksuton avovastaanotto on avoinna tiistaisin.
 - Talolla järjestettävissä seksuaali-illoissa käsitellään seksuaaliterveyteen liittyviä teemoja.
 - Seksuaaliväkivaltatyö

Esimerkiksi koulujen on mahdollista tilata Tyttöjen Talolta **seksuaalikasvatusrata** veloituksetta. Koulutus on työpajamaista, eli nuoret osallistavaa toimintaa, ja koulutuksen tilaaja voi vaikuttaa koulutuksen sisältöön. Henkilökunta liikkuu aktiivisesti erilaisissa verkostoissa, kouluttaa ammattihenkilöitä ja tarjoaa konsultaatioapua. Lisätietoja toiminnasta: [Tyttöjen Talo – Setlementti Puijola](#)

TYTTÖJEN TALO seksuaaliväkivaltatyö

- Tyttöjen talo tarjoaa yksilöllisesti suunniteltua yksilötukea seksuaalisen väkivallan uhreille. Seksuaaliväkivaltatyö aloitettiin OTAVA-hankkeessa (ohjaavaa, tukevaa & vakauttavaa), joka luotiin auttamaan seksuaalista väkivaltaa kokeneita naisia.
 - Uhri voidaan ohjata esimerkiksi lääkäriin, poliisilaitokselle, rikosuhripäivystykseen tai lakimiespalveluihin.
 - Lisäksi uhrille annetaan tunnetukea ja täten tuetaan arkeen kiinnittymistä.
 - Vakauttaminen keskittyy puolestaan fyysisiin tai psyykkisiin harjoitteisiin, jotka lisäävät turvallisuuden tunnetta. Toiminta voi olla pienryhmämuotoista, ja tällöin se voi kohdistua uhrin läheiseen, kuten huoltajaan tai kumppaniin.
 - V.2019 lähtien seksuaaliväkivaltatyö jatkuu Tyttöjen Talon omana toimintana.
 - Tyttöjen Talon toiminnan tarkoituksena on tukea naisia erilaisiin tapoihin kokea ja ilmaista omaa sukupuolta ja seksuaalisuutta. Lisäksi halutaan korostaa, että jokaisella on oikeus omaan sukupuoleen, seksuaalisuuteen, tietoon ja kuulluksi tulemiseen.

TERVEYS.PORTTI

Terveys.portti on tarkoitettu päihteiden (huumeiden) käyttäjille.

Palvelu tarjoaa neulojen vaihtoa ja tartuntatautineuvontaa.

Kondomeja Terveys.portista saa, jos kysyy.

Palveluneuvonnassa ohjataan asiakkaita tarpeen mukaisiin palveluihin.

Toiminnan tavoitteita ovat tartuntatautien leviämisen estäminen ja huumeidenkäyttäjien terveyden edistäminen.

SEKSUAALITERVEYSNEUVOLA

Neuvola palvelee kaikenikäisiä, jotka tarvitsevat raskauden ehkäisyä. Sijaitsee pääterveysasemalla ja toimii ajanvarauksella: myös sähköinen ajanvaraus

Palvelut:

- raskauden ehkäisyn aloitus, suunnittelu ja ongelmat
- kierukoiden asetukset ja poistot
- ehkäisyimplanttien asetukset ja poistot
- raskaudenkeskeytykseen liittyvät asiat
- seksuaaliterveyteen liittyvät kysymykset

ILMAINEN EHKÄISY KAIKILLE ALLE 25-VUOTIAILLE KUOPIOLAISILLE

Lisätietoja: [Seksuaaliterveysneuvola | Kuopio](#)

SUKUPUOLITAUTIEN VASTAANOTTO

- sukupuolitautilien vastaanotto sijaitsee pääterveysasemalla.
- vastaanotolla käynti ja tutkimukset ovat maksuttomia, mutta peruuttamatta ja / tai käyttämättä jääneestä hoitajan tai lääkärin vastaanottoajasta peritään 50,80 euron maksu.
- web-ajanvaraus: www.kuopio.fi/eterveyspalvelut
- sukupuolitauditutkimuksia tehdään myös terveyskeskuksen hoitotiimien vastaanotoilla, opiskeluterveydenhuollossa, YTHS:ssä sekä yksityisillä terveysasemilla.
- myös kotitestaus on mahdollista

Lisätietoja palveluista ja ajanvarauksesta:

[Sukupuolitaudit ja niiden testaus | Kuopio](#)

MAAHANMUUTTAJIEN JA PAKOLAISTEN TERVEYDENHUOLTO

Maahanmuuttajat käyttävät Kuopiossa samoja terveys- ja sosiaalipalveluja kuin muutkin kuntalaiset. Poikkeuksena ovat maahanmuuttajat, jotka ovat saapuneet Kuopioon pakolaisina. Kuopion kaupungin [maahanmuuttajayksikkö](#) hoitaa heidän palvelunsa.

Seksuaaliterveyden asioita käsitellään esim. pakolaisterveydenhoitajan vastaanotolla.

Terveysinfossa pakolaisille kerrotaan mm. Suomessa vallitsevasta tasa-arvosta ja sukupuolitautilien ehkäisystä.

Toiminnan päämääriä ovat asiakkaiden tiedon lisääminen, sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen, naisten hyvinvoinnin kohentaminen, perhesuunnittelu, perheiden hyvinvoinnin edistäminen ja seksuaalisen väkivallan väheneminen.

Lisätietoja: [Maahanmuuttajien ja pakolaisten terveydenhuolto | Kuopio](#)

Linkkejä: [Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveys - Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus - THL](#)

NEUVOLAT

- äitiys- ja lastenneuvolapalvelut perustuvat valtakunnallisiin asetuksiin, suosituksiin ja paikallisesti sovittuihin käytäntöihin. Äitiys- ja lastenneuvolan palvelut ovat perusturvan palveluita, joissa lasta odottavat naiset ja perheet sekä alle kouluikäiset lapset saavat terveysneuvontaa sekä mahdollisuuden osallistua terveystarkastuksiin.
- neuvolapalvelut ovat perheille maksuttomia lukuun ottamatta äitiysneuvolan lääkärinvastaanoton sairaanhoidollisia käyntejä (terveyskeskuksen lääkäripalvelumaksu (asetus 7 §). Käyntimaksu peritään kolmelta ensimmäiseltä käynniltä kalenterivuodessa
- neuvoloiden toiminnan päämääriä ovat neuvolalääkärin mukaan terveyden edistäminen ja ylläpitäminen koko perheen kohdalla, ongelmiin puuttuminen ajoissa ja perheen yksilöllisten tarpeiden huomioiminen.
- Lisätietoja neuvolapalveluista:

[Neuvolat | Kuopio](#)

KUOPION YLIOPISTOLLINEN SAIRAALA (KYS)

- KYS:ssä työskentelee seksuaalineuvoja ja –terapeutteja eri yksiköissä sekä somatiikan että psykiatrian yksiköissä. Osa heistä pitää vastaanottoja, osa toteuttaa seksuaalineuvontaa potilaan muun hoidon yhteydessä.
- Ihmisen eri elämäntilanteet, sairaudet ja erilaiset hoidot voivat vaikuttaa ihmisen seksuaalisuuteen ja seksuaaliterveyteen.

Lisätietoja:

- [Seksuaaliterveys | Naistalo.fi | Terveyskylä.fi](#)
- Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin [Seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen hoitoketju](#)
- Seksuaalisen väkivallan uhrien tukikeskus-SERIKESKUS perustetaan Kysiin 2019.

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS (RIKU)

Rikosuhripäivystys (RIKU) on uhrien yleispalvelu, jolla on erikoispalveluita seksuaalirikosten uhreille. RIKU:un voi olla yhteydessä oma-aloitteisesti netin, puhelimen tai sähköpostin välityksellä. Myös toinen taho, kuten poliisi, voi ohjata uhrin Rikosuhripäivystykseen. **RIKU on lakisääteinen ja maksuton kaikille rikoksen uhreille.**

Rikusta uhri voi saada tukihenkilön mukaansa esimerkiksi tekemään rikosilmoituksen poliisiasemalle. Rikosuhripäivystyksen tapaamisessa kartoitetaan myös rikoksen tapahtumahetki sekä ohjataan uhri tarvittaessa seksuaalirikos-tutkimukseen. Uhri saa psykososiaalista tukea ja ohjataan tarvittaessa eteenpäin.

Pohjois-Savon kuntia palveleva rikosuhripäivystys sijaitsee Kuopiossa (Niiralankatu 7–9, 70600 Kuopio)

Iisalmi | Kaavi | Keitele | Kiuruvesi | Kuopio | Lapinlahti |
Leppävirta | Pielavesi | Rautalampi | Rautavaara | Siilinjärvi |
Sonkajärvi | Suonenjoki | Tervo | Tuusniemi | Varkaus |
Vesanto | Vieremä

Muita Kuopiossa toimivia palveluja:

- [Kuopion ensikotiyhdistys ry](#)
- [Kuopion turvakoti](#)

SEKSUAALITERVEYDEN TILANNE VUONNA 2017 KUOPIOSSA

INDIKAATTORITIEDOTEN PERUSTEELLA:

Tilanne parempi kuin vertailukaupungeissa/koko maassa:

- Sukupuoliyhteydessä olleita lukiolaisia on Kuopiossa vähemmän kuin vertailukaupungeissa.
- Suojaamattomassa sukupuoliyhteydessä olleita 8. ja 9.luokkalaisia on Kuopiossa vähemmän kuin vertailukaupungeissa.
- Seksuaaliväkivaltakokemukset ovat Kuopiossa vähäisempiä ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2.v:n opiskelijoilla kuin koko maassa (Kuopio 17,3 %, koko maa 20,3%).
- Seksuaalisen väkivallan kokemukset olivat Kuopiossa hieman valtakunnallista tasoa alhaisemmat myös yläkoulussa ja varsinkin lukion 1. ja 2. luokalla.
- Yläkoulujen 8. ja 9.luokkien tytöt ilmoittivat kokevansa seksuaalista häirintää vähemmän kuin koko maassa (Kuopio 2,4%, koko maa 3,6%)

Tilanne sama/huonompi kuin koko maassa:

- Klamydia-, tippuri ja kuppatautitartuntojen määrä on noussut myös Kuopiossa vuosien 2013-2017 aikana. (Tartuntatautitilastot)
- Ammattioppilaitosten miespuoliset 1. ja 2.vuoden opiskelijat ilmoittivat olleensa useammin suojamaattomassa sukupuoliyhteydessä kuin koko maassa. (Kuopio 10,4%, koko maa 6,2%).
- Samoin lukion 1. ja 2.vuoden miespuoliset opiskelijat ilmoittivat olleensa suojamaattomassa sukupuoliyhteydessä useammin kuin koko maassa (Kuopio 9,7%, koko maa 4,2%).
- Ammattioppilaitosten naispuoliset opiskelijat ilmoittivat kokevansa seksuaalista häirintää useammin kuin koko maassa (Kuopio 3,8%, koko maa 2,4%).

Lähteet: THL, kouluterveyskysely(2017), tartuntatautitilastot

SEKSUAALI- JA LISÄÄNTYMISTERVEYDEN JA SITÄ EDISTÄVÄN TOIMINNAN HAASTEET asiantuntijoiden kokemustiedon perusteella

- EPÄTERVEELLISTEN ELINTAPOJEN VAIKUTUS LISÄÄNTYMISTERVEYTEEN (mm. päihteet, ylipaino, sukupuolitaudit)
- SEKSUAALITERVEYTEEN LIITTYVÄÄ OSAAMISTA TULISI OLLA LAAJEMMIN JA OSAAMISTA TULISI KEHITTÄÄ
- NUORILLE SUUNNATTUJEN PALVELUIDEN AUKIOLOAJAT JA PALVELUISTA TIEDOTTAMINEN
Nuorten palvelut ovat auki virka-aikaan, voisiko olla nuorten käytettävissä
ilta- ja/tai yöaikaan sekä viikonloppuisin
Matalan kynnyksen palveluiden riittämättömyys
Seksuaaliterveyteen liittyvät lakisääteiset palvelut tunnetaan huonosti
- SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ JA VÄKIVALTA
varsinkin nuoret ovat epätietoisia siitä, millainen käytös täyttää seksuaalisen häirinnän ja väkivallan tunnusmerkit
- MEDIA & PUUTTEET MEDIALUKUTAIDOSSA NUORILLA
Median ja pornon tuottamien näkemysten korjaaminen
Luotettavan tiedon erottaminen epäluotettavasta. Varsinkin nuoret kokevat ulkonäköpaineita
– Lähteet: asiantuntijoiden haastattelut vuonna 2018

VALTAKUNNALLISEN SEKSUAALI- JA LISÄÄNTYMISTERVEYDEN TOIMINTAOHJELMAN PAINOPISTEALUEET VUOSINA 2018-2020

- Lasten ja nuorten seksuaaliterveyden edistäminen seksuaalikasvatusta vahvistamalla kunnan kaikkien toimijoiden yhteistyönä (sote-, opetus-, nuorisotoimi, kolmas sektori)
- Poikien ja miesten seksuaali- ja lisääntymisterveyden palvelujen kehittäminen asiakaslähtöisesti ja kattavasti
- Seksuaali- ja lisääntymisterveyspalveluissa huomioidaan monikulttuurisuus, eri sukupuolet ja seksuaalisuudet
- Hyvä syntymä

Lisätietoja: [Edistä, ehkäise, vaikuta - Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014-2020](#)

SEKSUAALITERVEYDEN EDISTÄMISEN TAVOITTEET KUOPIOSSA 2018-2021

Tavoite	toimenpide	vastuutaho	seuranta	mittarit
Lasten ja nuorten seksuaaliterveyden edistäminen, Seksuaalikasvatuksen vahvistaminen eri ikätasoilla	Seksuaalikasvatus eri tasoilla: Murrosikä- ja seksuaalikasvatustunnit vuosittain 5.lk:lle Seksuaalikasvatus-rata Seksuaaliväkivaltatyö Seksuaalinen häirintä ja siihen puuttuminen- materiaalin jako Seksuaalineuvonta ja -ohjaus	Kouluth Tyttöjen Talo Seks.terv.edistämis- työryhmä	vuosittain	Kouluterveysky-sely 2v välein, seksuaalikasvatustuntien, -tilaisuuksien toteutuminen (lkm), seksuaaliväkivaltatyön asiakkaiden lkm materiaalien päivittäminen

SEKSUAALITERVEYDEN EDISTÄMISEN TAVOITTEET KUOPIOSSA 2018-2021

Tavoite	toimenpide	vastuutaho	seuranta	mittarit
Seksuaalisen häirinnän ja väkivallan vähentäminen Hyvinvointilupa: Seksuaalinen häirintä ja väkivalta ei kasva millään kouluasteella kouluterveyskyselyyn (2021)mennessä. Ammattioppilaitosten naispuolisten opiskelijoiden kokemukset seksuaalisesta häirinnästä vähenevät (Kuopio 3,8%, koko maa 2,4% v.2017 kouluterveyskysely).	Seksuaalista väkivaltaa kohdanneiden hoitopolusta (Kys) tiedottaminen eri palvelujen yksiköissä, Seksuaaliväkivaltatyö Seksuaalinen häirintä ja siihen puuttuminen- materiaalin jakaminen, viestinnällinen kampanjointi, häirintäyhdyshenkilöt myös ammattikouluihin Seri-keskus avataan Kysiin 9/2019 Alueellinen koulutus 4.10.2019 KYS	Kys, seks.terv.työryhmän jäsenet omissa yksiköissään. Tyttöjen Talo	Vuosittain	Kouluterveys- Kysely v.2019 ja 2021 (Seksuaalista häirintää kokeneet, seksuaalista väkivaltaa kokeneet), SERI-keskuksen asiakasmäärät, seksuaaliväkivaltatyön asiakasmäärät

SEKSUAALITERVEYDEN EDISTÄMISEN TAVOITTEET KUOPIOSSA 2018-2021

Tavoite	toimenpide	vastuutaho	seuranta	mittarit
Ammattioppilaitosten ja lukioden miespuolisten opiskelijoiden ilmoittamien suojamaattomien sukupuoliyhteyksien määrä vähenee. (v.2017 amm.op.laitos: Kuopio 10,4%, koko maa 6,2%, lukio: (Kuopio 9,7%, koko maa 4,2%).	Tiedottaminen ja neuvonta turvaseksistä esim. teemapäivät, viestinnälliset kampanjat	Opiskeluterveydenhuolto, seksuaaliterveyden edistämisen työryhmä eri yksiköittäin	vuosittain	Kouluterveyskysely (2019 ja 2021), teemapäivät, kampanjat ym./vuosi
Klamydia-, kupp- ja tippuritartuntojen määrä ei jatka kasvuaan v.2018-2021.	Tiedottaminen ja neuvonta turvaseksistä	Seksuaaliterveyden edistämisen työryhmä eri yksiköissään	vuosittain	Sukupuolitautilastot